

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Πτυχιακή Εργασία

**Ο εσωτερικός έλεγχος και η σημασία του στα
τραπεζικά συστήματα**

Σπουδαστής: Ευάγγελος Παντώτης

Αριθμός μητρώου:2012119

Επιβλέπων καθηγητής: Αλέξανδρος Λυγγίτσος

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
1) ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
α. Σκοπός της εργασίας	5
β. Διαρθρωτική παρουσίαση της εργασίας	5
γ. Εισαγωγικές παρατηρήσεις στο εσωτερικό έλεγχο	6
2) ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ	
Ανάλυση Εσωτερικού ελέγχου	
α. Γενικά ορισμός εσωτερικού ελέγχου	7
β. Αντικειμενικός σκοπός	8
γ. Αρχές και πλαίσια Εσωτερικού ελέγχου	9
δ. Νομικό – Θεσμικό και Ελληνικό πλαίσιο ελέγχου	10
ε. Συστήματα εσωτερικού ελέγχου	14
3) ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ	
Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου	
α. Ο ρόλος των ελεγκτών	16
β. Είδη ελέγχων	18
γ. Ποιοτικός έλεγχος	19
i. Ελεγκτική τεκμηρίωση	19
ii. Φύλλα εργασίας	20
4) ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ	
Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα	
α. Ιστορική αναδρομή	22
β. Συστημικές Τράπεζες	31

i. παρουσίαση συστημικών τραπεζών	31
5) ΠΕΜΠΤΟ ΜΕΡΟΣ	
Ο εσωτερικός έλεγχος στα τραπεζικά συστήματα	
α. Γενικά περί εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών	39
β. Συστήματα εσωτερικού ελέγχου τραπεζών (στις τέσσερις συστημικές τράπεζες της Ελλάδας) .	40
γ. Διαχείριση κινδύνων ελέγχου τραπεζών	47
i. Περιγραφή κινδύνων	49
ii. Ανάλυση κινδύνων ρευστότητας, επιτοκίου, απάτης	54
δ. Αρχές και στόχοι	58
ε. Αποτελέσματα ελέγχου στα τραπεζικά συστήματα	59
6)ΕΚΤΟ ΜΕΡΟΣ	
Γενικά θέματα ταμειακών ελέγχων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	60
α. Έλεγχος καταστημάτων τραπεζών	60
β. Έλεγχος ταμείου	62
γ. Έλεγχος καταθέσεων	63
δ. Έλεγχος λογαριασμών χορηγήσεων	64
ε. Έλεγχος μεσολαβητικών εργασιών	65
5) Συμπεράσματα	66
6) Βιβλιογραφία	68

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των σύγχρονων ελληνικών επιχειρήσεων. Σε συνδυασμό με τα τραπεζικά συστήματα και το έλεγχο που δημιουργούν καταφέρνουν να ανατρέπουν την τραπεζική απάτη. Η οποία προερχόμενη τόσο απ' το εξωτερικό περιβάλλον της τράπεζας εξακολουθεί να υφίσταται με σοβαρές συνέπειες τόσο για τον οργανισμό όσο και την οικονομία της χώρας.

Όσο αναφορά την εύρυνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας, έχει ως σκοπό την διεύρυνση της σημασίας της ύπαρξης του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα και ταυτόχρονα στην άμεση καταπολέμηση της τραπεζικής απάτης. Αποτέλεσμα όλων αυτών των συνεπειών είναι η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό χώρο σ' όλα τα επίπεδα.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγή

A) Σκοπός της εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει στον αναγνώστη το σύνολο των αρχών και των κανόνων που ακολουθούνται στο εσωτερικό καθώς και τις ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να προβεί ο εσωτερικός ελεγκτής του πιστωτικού ιδρύματος κατά την διεξαγωγή του ελέγχου που πραγματοποιείται.

Το έργο του εσωτερικού ελέγχου για να είναι αποδοτικό θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι προσπάθειές του στοχεύουν στην κάλυψη των κύριων κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι οργανισμοί – ένα έργο το οποίο γίνεται ακόμη πιο δύσκολο σε ένα περιβάλλον αυξανόμενης πολυπλοκότητας, αβεβαιότητας και αλλαγής. Ο εσωτερικός έλεγχος έχει έναν πολύ σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει στο πλαίσιο διακυβέρνησης του οργανισμού και οι προσδοκίες για απόδοση μεγαλύτερης αξίας από τον εσωτερικό έλεγχο συνεχίζουν να κλιμακώνονται.

B) Διάρθρωση της εργασίας

Στο αρχικό κομμάτι της εργασίας παρουσιάζονται οι αρχές απ' τις οποίες διέπεται ο εσωτερικός έλεγχος στην Ελλάδα αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Έπειτα ακολουθεί ανάλυση του εσωτερικού ελέγχου των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων σε γενικό επίπεδο.

Στην συνέχεια αναλύεται ο εσωτερικός έλεγχος στο τραπεζικό τομέα όπως και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Αποτέλεσμα αυτού το τελευταίο κομμάτι της εργασίας να επικεντρώνεται στις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσει ο ελεγκτής κατά τον έλεγχο που διενεργεί στους διάφορους τομείς του πιστωτικού ιδρύματος προκειμένου να επιταχθεί το βέλτιστο αποτέλεσμα.

Γ) Εισαγωγικές παρατηρήσεις στο εσωτερικό έλεγχο.

Οι σημερινές επιχειρήσεις λειτουργούν και αναπτύσσονται σε ένα ιδιαίτερα σύνθετο και ανταγωνιστικό περιβάλλον το οποίο ενέχει σοβαρούς κινδύνους. Οι κίνδυνοι αυτοί μπορεί να προέρχονται απ' τον ανταγωνισμό, απ' την οικονομικό περιβάλλον, την πιθανή επιχειρησιακή αποτυχία των πελατών τους, τις καινοτομίες που οι ίδιες αναλαμβάνουν και προωθούν πολλές φορές. Είναι συνυφασμένες με τις συνήθειες δραστηριότητες τους. Παρόλα αυτά υπάρχουν βέβαια και κίνδυνοι που σχετίζονται με λάθη και καταστάσεις αθέλητες απ' την ίδια την επιχείρηση.

Οι διοικήσεις προκειμένου να θωρακίσουν τις επιχειρήσεις απ' ακούσιες ή εκούσιες πράξεις, ζημιογόνες ενέργειες και συμπεριφορές που θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο στα επιχειρησιακά τους συμφέροντα. Γι' αυτόν τον λόγο υιοθετούν και αναπτύσσουν κατάλληλα συστήματα ώστε να μπορούν να ελέγχου και να διαχειρίζου την δράση τους. Τα συστήματα αυτά παρουσιάζονται ως Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Ε.Ε.). Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου μπορεί γενικά να ορισθεί ως το σύνολο των επιχειρησιακών δράσεων:

- 1) Προστασίας των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.
- 2) Διασφάλιση και έλεγχο της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των λογιστικών στοιχείων.
- 3) Προώθηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων της.
- 4) Ενθάρρυνση της πιστής τήρησης και εφαρμογής των επιχειρησιακών της πολιτικής.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

A) Ορισμός εσωτερικού ελέγχου

Σύμφωνα με τον διεθνή ορισμό του «Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη και αντικειμενική, διασφαλιστική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού.

Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του, υιοθετώντας μία συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης».

Σύμφωνα με το πλαίσιο της εργασίας του ο Εσωτερικός Έλεγχος:

- Παρακολουθεί, αξιολογεί και υποβάλλει αναφορές για τους κινδύνους της εταιρείας και τον τρόπο διαχείρισής τους από τους καθ' ύλη αρμόδιους.
- Παρακολουθεί και αξιολογεί την εφαρμογή στην πράξη του εταιρικού Κώδικα δεοντολογίας και τις εν γένει επιχειρηματικές πρακτικές.
- Εξετάζει την επάρκεια και αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) της εταιρείας.
- Αξιολογεί τη συμμόρφωση της εταιρείας με τις πολιτικές της.
- Αξιολογεί το μηχανισμό αναφορών προς την διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο.
- Διενεργεί επανελέγχους και παρακολουθεί τα ζητήματα που έχουν προκύψει για την εταιρεία μετά από ελέγχους εποπτικών φορέων.
- Παρέχει συγκεκριμένες λύσεις για την αντιμετώπιση των κινδύνων της εταιρείας και παρακολουθεί συστηματικά την υλοποίησή τους.

B) Αντικειμενικός σκοπός εσωτερικού ελέγχου:

Ο αντικειμενικός του εσωτερικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή εξειδικευμένου επιπέδου υπηρεσιών, η αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, προσφορά βοήθειας στα μέλη του οργανισμού ώστε να ασκούν αποτελεσματικότητα τα καθήκοντα τους με ελάχιστο δυνατό κόστος.

Πιο συγκεκριμένα μπορούμε να αναφερθούμε:

- i. Την καταγραφή ,την κριτική επισκόπηση και τον έλεγχο του συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου για τον εκάστοτε έλεγχο της εταιρίας στον οποίο διενεργείται.
- ii. Την επισκοπή του συστήματος παροχής οικονομικών και διοικητικών πληροφοριών για τη διοίκηση της εταιρίας.
- iii. Επισκόπηση του συστήματος παροχής νομικών και διοικητικών πληροφοριών για την λειτουργία της εταιρίας.
- iv. Επιβεβαίωση της εφαρμογής των πολιτικών και των διαδικασιών
- v. οι οποίες έχουν υιοθετηθεί με στόχο την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων της εταιρίας.
- vi. Διενέργεια τακτικών και έκτατων ελέγχων στην εταιρία.
- vii. Επισκόπηση των μέσων διαφύλαξη και παγίων της.
- viii. Πραγματοποίηση έκτατων ελέγχων σε συνεννόηση με τη διοίκηση της εταιρίας.
- ix. Έλεγχος της τήρησης καθώς και ανανέωση των κανονισμών λειτουργίας της εταιρίας, του καταστατικού της, καθώς και ανανέωση των κανονισμών λειτουργία της εταιρίας.
- x. Έλεγχος της νομιμότητας των αμοιβών και πάσης φύσεως προς τα μέλη της διοίκησης, σχετικά με τις αποφάσεις που λαμβάνουν χώρα στο περιβάλλον της.
- xi. Έλεγχος των σχέσεων και συναλλαγών της εταιρίας με τις συνδεδεμένες σε αυτές εταιρίες
- xii. Έλεγχος της τήρησης, των δεσμεύσεων που προέρχονται στα ενημερωτικά δελτία της εταιρίας ο έλεγχος αυτός αναφέρεται σε

περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας.

- xiii. Την συμβουλευτική συμμετοχή στην ανάπτυξη νέων συστημάτων.
- xiv. Συνεργασία με τους εξωτερικούς ελεγκτές
- xv. Ενημέρωση μια φορά τουλάχιστον μέσα στο τρίμηνο από την επιτροπή ελέγχου και αυτή με τη σειρά της απ' το διοικητικό συμβούλιο.
- xvi. Τέλος , οι εσωτερικοί ελεγκτές παρίσταται στα συμβούλια των μετόχων με την αρμοδιότητα που έχουν.

Γ) Αρχές και πλαίσια εσωτερικού ελέγχου.

Βασικό καθήκον των εσωτερικών ελεγκτών είναι να εξασφαλίζουν το σωστό έλεγχο με την κατάλληλη αποτελεσματικότητα και την ακρίβεια των διενεργειών τους. Πιο συγκεκριμένα οι εσωτερικοί ελεγκτές αναμένεται να εφαρμόζουν και να υποστηρίζουν κάποιες αρχές που διέπουν το λειτούργημα τους και τις πράξεις που εκτελούν και τα καθήκοντα τους.

Οι αρχές αυτές είναι η ακεραιότητα, η αντικειμενικότητα , η εμπιστευτικότητα και η επάρκεια.

Αναλυτικότερα παρουσιάζονται ως εξής:

i. Ακεραιότητα.

Η ακεραιότητα περιγράφει την ιδιότητα ή η κατάσταση του ακεραίου ή την πληρότητα που χαρακτηρίζει ένα ολόκληρο σύστημα, μια ενότητα. Στο εσωτερικό έλεγχο οι ελεγκτές καταφέρνουν να θεσπίζουν την βάση για την εμπιστοσύνη της κρίσης τους, ώστε ο εσωτερικός έλεγχος να γίνεται με αποτελεσματικότητα και έχοντας το καλύτερο αποτέλεσμα.

ii. Αντικειμενικότητα.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές εμφανίζουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας στην συλλογή, την αξιολόγηση και την ικανοποίηση πληροφοριών σχετικά με την δραστηριότητα που διενεργείται.

Ένα άλλο στοιχείο που χαρακτηρίζει τους ελεγκτές είναι ότι προβαίνουν σε μια ισορροπημένη εκτίμηση όλων των σχετικών περιπτώσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα απ' τα δικά τους συμφέροντα ή τα συμφέροντα άλλων κατά των σχηματισμό των κρίσεων τους.

iii. Εμπιστευτικότητα:

Η εμπιστευτικότητα παρουσιάζεται ως το τρίτο στοιχείο το οποίο εκφράζει το σεβασμό των εσωτερικών στην αξία και τη κυριότητα των πληροφοριών που λαμβάνουν χώρα. Παρόλα αυτά δεν δίνουν στην δημοσιότητα πληροφορίες χωρίς να υπάρχει η κατάλληλη εξουσιοδότηση εκτός και αν υπάρχει και οποιαδήποτε νομική ή επαγγελματική υποχρέωση.

iv. Επάρκεια.

Η επάρκεια είναι το τέταρτη σε σειρά αρχή που διέπουν τα πλαίσια εσωτερικού ελέγχου το οποίο περιγράφει την ύπαρξη αναγκαίων δυνατοτήτων ή ικανοτήτων. Πιο συγκεκριμένα οι εσωτερικοί ελεγκτές εφαρμόζουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την εμπειρία που απαιτείται για τη εκτέλεση των υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου.

Δ) Νομικό και Θεσμικό πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος για τις Ελληνικές Τράπεζες εισήχθη με την πράξη Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας της Ελλάδος 2438/1998 και βελτιώθηκε με την πράξη 2577/2006.

Η τροποποίηση της πράξης του 1998, αν και πρωτοποριακή για την εποχή της στα θέματα εσωτερικού ελέγχου κρίθηκε αναγκαία διότι δεν ανταποκρινόταν πλέον στα σύγχρονα δεδομένα λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων καθώς και δεν λάβανε υπόψη της σημαντικές τροποποιήσεις, που προήλθαν στο ρυθμιστικό πλαίσιο των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την έκδοση της.

Το Ελληνικό πλαίσιο εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων ακολουθεί τα διεθνή πρότυπα που έχει η εκδώσει η επιτροπή Βασιλείας, η οποία ιδρύθηκε το 1978 με στόχο την διαμόρφωση προτύπων και κατευθυντήριων οδηγιών για τον έλεγχο και την λειτουργία των συστημάτων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Η Κυβέρνηση, αναγνωρίζοντας τη χρησιμότητα και αναγκαιότητα της ύπαρξης δημοσιονομικών κανόνων με καθορισμένους στόχους που επιτυγχάνονται με την

εφαρμογή συγκεκριμένων μηχανισμών και συστημάτων παρακολούθησης και ελέγχου, παρενέβη με το Ν. 4111/2013 για την αλλαγή του πλαισίου ως προς τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που διαχειρίζονται δημόσιους πόρους (ΝΠΔΔ και ΔΕΚΟ-ΝΠΙΔ).

Με τον εν λόγω νόμο ρυθμίστηκαν ζητήματα σχετικά με την παρακολούθηση και εκτέλεση των προϋπολογισμών όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, εντός των ορίων και των στόχων που αποφασίζονται και εγκρίνονται από τη Βουλή των Ελλήνων. Ειδικότερα, θεσπίστηκε:

- Η έγκαιρη έγκριση των προϋπολογισμών όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι την 31η Ιανουαρίου κάθε έτους.
- Η κατάρτιση προγραμμάτων μηνιαίας εκτέλεσης των προϋπολογισμών, καθώς και η θέσπιση τριμηνιαίων στόχων των Υπουργείων και των εποπτευόμενων από αυτά φορέων.
- Η στενή παρακολούθηση των τριμηνιαίων στόχων και η έγκαιρη λήψη διορθωτικών μέτρων, σε περίπτωση που διαπιστώνεται ότι οι αποκλίσεις από τους στόχους θέτουν σε κίνδυνο την εκτέλεση του προϋπολογισμού.
- Η θέσπιση τριμηνιαίων ενημερωτικών δελτίων επίτευξης των στόχων των προϋπολογισμών των δομών και των φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα στο πλαίσιο της παρακολούθησής τους.
- Η σύναψη προγραμματικών συμφωνιών μεταξύ του Υπουργείου Οικονομικών και των λοιπών Υπουργείων. Με αυτές τα μέρη θα δεσμεύονται για την υλοποίηση των δράσεων οι οποίες θα διασφαλίζουν την πιστή εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Επιπρόσθετα, προβλέπεται η επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, και συγκεκριμένα:

Η περικοπή των προϋπολογισμών στους φορείς και στα ΝΠΔΔ της Γενικής Κυβέρνησης (ή ΔΕΚΟ και ΝΠΙΔ του Κεφαλαίου Α' του Ν. 3429/2005 που λαμβάνουν επιχορήγηση από το Δημόσιο) όταν οι αποκλίσεις υπερβαίνουν το 10% των συμφωνηθέντων στόχων και δεν λαμβάνονται μέτρα διόρθωσης.

Στοχευμένες Δράσεις Εξορθολογισμού Δημοσίων Δαπανών.

Η δημοσιονομική διαχείριση που ακολουθήθηκε κατά το έτος 2013 ήταν ιδιαίτερα προσεκτική. Συνέχισε να είναι προσανατολισμένη στην κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών με την ταυτόχρονη υλοποίηση στοχευμένων δράσεων περιστολής δημόσιων δαπανών. Ειδικότερα, στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων που εισήχθησαν στη λειτουργία του Δημοσίου, συνεχίστηκε η εφαρμογή ρυθμίσεων που θεσμοθετήθηκαν τα προηγούμενα έτη, ενώ θεσπίστηκε μια σειρά παρεμβάσεων μισθολογικού χαρακτήρα, που είχαν ως σκοπό αφενός μεν την παγίωση της νέας αντίληψης σχετικά με το ύψος και τον τρόπο καθορισμού των αμοιβών των απασχολουμένων στο Δημόσιο, αφετέρου δε με την επίτευξη των στόχων του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής.

Σε συνέχεια των ρυθμίσεων του Ν. 4081/2012, με τον οποίο επήλθαν μειώσεις της δημόσιας δαπάνης για τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος και για τη λειτουργία της πολιτικής διοίκησης της χώρας, υλοποιήθηκαν τα εξής:

α) Ολοκληρώθηκε η εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 4093/2012, σύμφωνα με τις οποίες:

- Μειώθηκαν αναδρομικά, από 01.08.2012, οι αποδοχές των αμειβόμενων με ειδικά μισθολόγια και καταργήθηκαν οι διατάξεις που προέβλεπαν την αναστολή χορήγησης χρόνου επιδόματος και μισθολογικών προαγωγών στα ειδικά μισθολόγια.
- Καταργήθηκαν, από 01.01.2013, τα επιδόματα εορτών και αδείας, εφαρμόστηκε το Ενιαίο Μισθολόγιο στο προσωπικό των ΝΠΙΔ και των ΔΕΚΟ του Α' Κεφαλαίου του Ν. 3429/2005, μειώθηκαν οι αποδοχές διορισμένων σ εκθέσεις ΝΠΙΔ κ αι ΝΠΙΔ, μειώθηκαν οι αποδοχές των Γενικών και Ειδικών Γραμματέων Υπουργείων και Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, μειώθηκαν οι αποδοχές των αιρετών των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού και καταργήθηκε η αποζημίωση των μελών των Δημοτικών Συμβουλίων για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις, καταργήθηκε η αποζημίωση λόγω λήψης εκπαιδευτικής άδειας στο εσωτερικό και το χρονοεπίδομα των δικηγόρων του Δημοσίου με έμμισθη εντολή.

Πολιτική Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού απαιτεί έλεγχο για την καταπολέμηση της σπατάλης των δημοσίων πόρων διασφαλίζοντας τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Ο έλεγχος αυτός αποσκοπεί στην παρεμπόδιση υπέρβασης χορηγούμενων πιστώσεων και στην αποφυγή σπατάλης και διασπάθισης του δημόσιου χρήματος

Ειδικότερα, ο έλεγχος της δημόσιας διαχείρισης αποβλέπει:

- Στον έλεγχο των διατακτών και των διαχειριστών του δημόσιου χρήματος.
- Στην εξακρίβωση της ορθότητας της διαχείρισης του δημόσιου πλούτου από τους υπόλογους.
- Στον καταλογισμό ευθυνών σε περίπτωση μη νόμιμης διαχείρισης.
- Στην αποκατάσταση της ζημίας που τυχόν προκλήθηκε στο Δημόσιο. Ο δημοσιονομικός έλεγχος για να είναι αποτελεσματικός θα πρέπει να λαμβάνει έκταση και βάθος, να ασκείται στον κατάλληλο χρόνο και τόπο και να υπεισέρχεται στην ουσία των δαπανών χωρίς να παραμελεί την κανονικότητα των λογαριασμών. Αντικείμενο του ασκούμενου δημοσιονομικού ελέγχου αποτελεί επίσης και η αποτελεσματικότητα της συνολικής διαχείρισης του ελεγχόμενου φορέα, στο πλαίσιο των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

Με τα νέα δεδομένα που δημιουργήθηκαν μετά τη θέσπιση των διατάξεων των άρθρων 21-22Α του Ν.3871/2010 και του ΠΔ 113/2010 και στο πλαίσιο επαύξησης της ευθύνης των διατακτών, όσον αφορά στην ανάληψη υποχρεώσεων (δεσμεύσεων) για την πραγματοποίηση δαπανών, παρακολουθείται, πλέον, συστηματικά από τους διατάκτες, μέσω του Μητρώου Δεσμεύσεων, η πορεία των αναλαμβανόμενων υποχρεώσεων, ούτως ώστε να αποτρέπεται, σε πρώιμο στάδιο και πριν από την πραγματοποίηση οποιασδήποτε σχετικής ενέργειας των αρμόδιων οργάνων, η πραγματοποίηση δαπανών πέραν των υφιστάμενων προβλέψεων και των πιστώσεων που έχουν εγγραφεί στον προϋπολογισμό του οικείου φορέα. Παρακολουθείται επίσης η πορεία πληρωμής των υποχρεώσεων του οικείου φορέα προς το σκοπό αποφυγή καθυστέρησης στην πληρωμή των πιστωτών, καθώς και της καταβολής εκ του λόγου αυτού τόκων υπερημερίας.

Για τη βελτίωση της ελεγκτικής διαδικασίας έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στον έλεγχο των δεσμεύσεων των πιστώσεων που αναλαμβάνονται από τους διατάκτες, στην άσκηση του επιτόπιου ελέγχου, στη στελέχωση της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων (ΓΔΔΕ) καθώς και στον έλεγχο των δαπανών των εκτός Δημοσίου φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Ε) Συστήματα εσωτερικού ελέγχου

Με σκοπό την πληρέστερη εννοιολογική προσέγγιση του εσωτερικού ελέγχου, παρατίθεται η διάκριση των όρων «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου» και «Εσωτερικός Έλεγχος». Στα πλαίσια της παραπάνω διάκρισης, οι Cook and Winkle (1976) προσομοίωσαν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου με το νευρικό σύστημα του ανθρώπου το οποίο απλώνεται στην οικονομική μονάδα μεταφέροντας εντολές και αντιδράσεις από και προς τη Διοίκησή της. Ήτοι, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της οικονομικής μονάδας συνδέεται άμεσα με την οργανωτική της δομή και τους γενικούς κανόνες λειτουργίας της (Cai, 1997).

Σύμφωνα με έναν ευρύτερο ορισμό, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου ορίζεται ως το πλάνο της επιχείρησης και το σύνολο των μεθόδων και διαδικασιών που ακολουθεί η Διοίκηση για να διασφαλίσει την αποδοτική συνεργασία με τη διεύθυνση της επιχείρησης, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και του λάθους, την ακρίβεια και ολοκλήρωση των λογιστικών αρχείων και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων οικονομικών πληροφοριών (Meigs *et al.*, 1984· Παπαδάτου, 2005).

Τονίζοντας τη συνεισφορά του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στην επίτευξη των στόχων της οικονομικής μονάδας, όρισε το Σ.Ε.Ε. ως το οργανωμένο σύνολο ελέγχων λειτουργιών και διαδικασιών που καθιερώνεται από τη Διοίκηση με σκοπό την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων του οργανισμού, την αποτελεσματική του λειτουργία και την ικανοποίηση των στόχων του.

Την ίδια περίοδο δίνοντας έμφαση στο καθαρά λογιστικό εσωτερικό έλεγχο όρισε το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου ως «το όλο σύστημα οργάνωσης των διαδικασιών εκτέλεσης των διαχειριστικών πράξεων και της λογιστικής τους απεικόνισης». Ειδικότερα, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνει τις αρμοδιότητες του προσωπικού, τα εισερχόμενα και εκδιδόμενα δικαιολογητικά, τη

διαδρομή και τον έλεγχό τους, και τέλος τους τηρούμενους λογαριασμούς, τον τρόπο και τη μέθοδο ενημέρωσής τους. (Γρηγοράκος, 2006).

Συγκεντρωτικά από όλες τις παραπάνω απόψεις συμπεραίνεται ότι το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί το πλέγμα όλων των διαδικασιών και πολιτικών που: προάγουν την ακρίβεια και αξιοπιστία των λογιστικών και επιχειρησιακών δεδομένων, προστατεύουν τους πόρους της οικονομικής μονάδας από τη σπατάλη και την απάτη, εκτιμούν την πιστή εφαρμογή της πολιτικής της Διοίκησης από τα διάφορα τμήματα και γενικότερα αξιολογούν τη συνολική αποτελεσματικότητα και απόδοση των λειτουργιών της οικονομικής μονάδας (Alexander Hamilton Institute, 2005).

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Ως υποκείμενο του ελέγχου, είναι ο ελεγκτής. Ανάλογα με την οικονομική ή άλλη εξάρτησή του με την μονάδα που ελέγχει και τον ειδικότερο σκοπό στον οποίο αποβλέπει το έργο του, ο ελεγκτής μπορεί να είναι:

- Είτε εσωτερικός ελεγκτής
- Είτε εξωτερικός ελεγκτής

1.ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ

Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει σχέση μισθωτής εργασίας με την επιχείρηση, δηλαδή είναι υπάλληλός της. Το έργο του είναι κυρίως προληπτικού χαρακτήρα και παρακολουθεί και ελέγχει τις διαχειριστικές πράξεις και τις λογιστικές καταχωρήσεις, προκειμένου να προλαμβάνονται ακούσια ή εκούσια σφάλματα, αντικανονικές και παράνομες ενέργειες. Εκτός από τον προληπτικό χαρακτήρα του έργου του, που διεξάγεται κατά τη διάρκεια της διαχείρισης, είναι επίσης πιθανό ο εσωτερικός ελεγκτής να κληθεί να προχωρήσει σε ελέγχους μεταγενέστερα π.χ. επιθεώρηση επαρχιακών υποκαταστημάτων της επιχείρησης κ.λπ.

Η ιδιότητα του εσωτερικού ελεγκτή μπορεί να είναι σαφώς διακεκριμένη όπως π.χ. υπάλληλος της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου & Επιθεώρησης μιας μεγάλης επιχείρησης ή εναλλακτικά να μην αφορά συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά προϊσταμένους διαφορετικών υπηρεσιών, παράλληλα με τα υπόλοιπα καθήκοντά τους σε μικρότερες επιχειρήσεις.

Ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να επιλέγεται κατάλληλα, ώστε να έχει τα απαραίτητα προσόντα για να μπορεί να ασκήσει σωστά τα καθήκοντά του: δηλαδή να διαθέτει μόρφωση, πείρα και ήθος.

Από την άλλη πλευρά το γεγονός ότι ο ελεγκτής είναι υπάλληλος της επιχείρησης που πρέπει να ελέγχει, δημιουργεί σοβαρά μειονεκτήματα για την ορθή εκτέλεση του έργου του. Μπορεί να υποχρεώνεται να ακολουθεί τους όρους της διοίκησης της επιχείρησης και όχι τους κανόνες της ελεγκτικής.

2. Να μην ενημερώνεται για τις πράξεις των διοικούντων την εταιρεία, που συνήθως είναι ανώτεροί του ιεραρχικά ή ο έλεγχος σε αυτούς να είναι είτε περιορισμένος είτε τυπικός.

3. Να μην είναι αντικειμενικός και αμερόληπτος, εξαιτίας της συναδελφικής αλληλεγγύης προς τους ελεγχόμενους από αυτόν συναδέλφους.

Να χάσει την επαγρύπνηση και την διερευνητικότητα του, εξαιτίας της καθημερινής ρουτίνας του έργου που έχει επωμιστεί.

2.ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ

Ο εξωτερικός ελεγκτής, σε αντίθεση με τον εσωτερικό ελεγκτή, μη έχοντας υπαλληλική σχέση και εξάρτηση με την επιχείρηση που αναλαμβάνει να ελέγξει και καθώς δεν επηρεάζεται από τη διοίκησή της, δεν έχει κανένα από τα μειονεκτήματα που έχει ο εσωτερικός συνάδελφός του. Έτσι, έχει τη δυνατότητα να είναι αντικειμενικός, αμερόληπτος και ανεπηρέαστος και μπορεί να εκδώσει ένα πόρισμα με ιδιαίτερο κύρος και με ευρύτερη χρησιμότητα.

Τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ο εξωτερικός ελεγκτής σε σχέση με τον εσωτερικό ελεγκτή, έγιναν πολύ γρήγορα αντιληπτά και έτσι ο εξωτερικός έλεγχος έγινε ανεξάρτητο λειτουργήμα και απέκτησε θεσμική αναγνώριση σε όλες τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες. Στην Ελλάδα, όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως, με το Ν.Δ. 3329 του 1955 περί σύστασης του Σώματος Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών έγινε η θεσμική αναγνώριση του λειτουργήματος του εξωτερικού ελεγκτή.

Όπως και με τον εσωτερικό ελεγκτή, έτσι και ο εξωτερικός ελεγκτής για να μπορεί να φέρει εις πέρας το σπουδαίο και λεπτό έργο του, ανταποκρινόμενος στις μεγάλες και διαφορετικές απαιτήσεις του, πρέπει να έχει τα ανάλογα προσόντα, τόσο από πλευράς επαγγελματικής συγκρότησης, όσο και από πλευράς προσωπικότητας.

Το ήθος και η ακεραιότητα του χαρακτήρα αποτελούν πρώτο και κύριο προσόν του χαρακτήρα του ελεγκτή σε όλες τις χώρες του κόσμου, καθώς το λειτούργημά του μοιάζει με αυτό των δικαστών.

Επιπλέον, από επαγγελματικής πλευράς, απαιτούνται η άρτια επιστημονική κατάρτιση, η εξειδικευμένη πείρα, η ικανότητα γρήγορης αντίληψης και σίγουρης κρίσης, η επινοητικότητα, η αυτοπεποίθηση, η αναγκαία λεπτότητα και διπλωματικότητα (καθώς ελέγχει την εργασία των άλλων), η ικανότητα εύκολης και σωστής έκφρασης στον γραπτό και προφορικό λόγο, η επιμέλεια και η εργατικότητα.

B) ΕΙΔΗ ΕΛΕΓΧΩΝ

Στη σφαίρα της Ελεγκτικής ανήκουν διάφοροι έλεγχοι, που μπορούν να διακριθούν ως εξής:

- > Διοικητικοί Έλεγχοι.
- > Λειτουργικοί ή Διαχειριστικοί Έλεγχοι.
- > Λογιστικοί Έλεγχοι.

Ανάλογα με το ποιος ασκεί τους ελέγχους, αυτοί διακρίνονται σε εσωτερικούς (ασκούνται από ελεγκτή μισθωτό υπάλληλο της ελεγχόμενης επιχείρησης) και σε εξωτερικούς (ασκούνται από ανεξάρτητους επαγγελματίες, χωρίς καμία σχέση εξάρτησης με την ελεγχόμενη επιχείρηση)

Γ) Ποιοτικός Έλεγχος

Το Διεθνές Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου καθιερώνει τις αρχές και τις διαδικασίες για τη διενέργεια ποιοτικού ελέγχου του ελεγκτικού έργου, οφείλουν και οι ελεγκτικές εταιρείες από ,μόνες τους, να κάνουν το ίδιο, έχοντας ως στόχο την αξιολόγηση των σημαντικών αποφάσεων που λήφθηκαν από την ελεγκτική ομάδα, καθώς και τα τελικά συμπεράσματα που λήφθηκαν υπόψη στη διατύπωση της έκθεσης ελέγχου.

Οι αρχές και οι διαδικασίες της ελεγκτικής εταιρείας πρέπει να προβλέπουν τη διενέργεια ποιοτικού ελέγχου για όλους τους ελέγχους οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων οικονομικών μονάδων.

Επίσης, η ελεγκτική εταιρεία πρέπει να θέτει κριτήρια αξιολόγησης των λοιπών ελέγχων, δηλαδή των μη εισηγμένων οικονομικών μονάδων, προκειμένου να υπαχθούν σε ποιοτικό έλεγχο.

Με βάση το ISQC1 η ελεγκτική εταιρεία πρέπει να προβλέπει την ολοκλήρωση του ποιοτικού ελέγχου του ελεγκτικού έργου πριν από τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου. Μετά τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου, η ελεγκτική εταιρεία και ο εξωτερικός ελεγκτής που διενήργησε τον έλεγχο, δεν φέρουν καμία ευθύνη.

i.Ελεγκτική Τεκμηρίωση

Το διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 230 είναι αυτό που ορίζει την «ελεγκτική τεκμηρίωση». Συγκεκριμένα το ορίζει «ως το αρχείο των ελεγκτικών διαδικασιών που έχουν διενεργηθεί, τα σχετικά στοιχεία που έχουν αποκτηθεί, καθώς και τα συμπεράσματα στα οποία ο ελεγκτής έχει καταλήξει από τον έλεγχό του». Με βάση το πρότυπο αυτό ο ελεγκτής οφείλει να τεκμηριώσει, όσο γίνεται πιο έγκαιρα, σημαντικά θέματα του ελέγχου.

Αυτό επιτυγχάνεται με τη συγκέντρωση επαρκών και κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων, με βάση τα οποία μπορεί ο ελεγκτής όχι μόνο να υποστηρίξει τη διατυπωμένη γνώμη του αλλά και να τεκμηριώσει ότι ο έλεγχος διενεργήθηκε σύμφωνα με τα Δ.Ε.Π.

Όταν η τεκμηρίωση του ελεγκτή είναι έγκαιρη και επαρκής, στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας του ελέγχου και διευκολύνει την αποτελεσματική επισκόπηση και αξιολόγηση των ελεγκτικών στοιχείων που έχουν συλλεχθεί, καθώς και των συμπερασμάτων που έχουν εξαχθεί πριν από τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου.

Επίσης η ελεγκτική τεκμηρίωση παρέχει σημαντική βοήθεια στην ελεγκτική ομάδα στα πλαίσια του σχεδιασμού και της εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου.

Επίσης, παρέχει βοήθεια στα μέλη της ελεγκτικής ομάδας που είναι υπεύθυνα για την άμεση επίβλεψη του ελεγκτικού έργου, καθώς και την επισκόπησή του. Οι αναλαμβάνοντες την ευθύνη συνήθως καταρτίζουν ένα αρχείο θεμάτων το οποίο οφείλουν να διατηρούν για τους μελλοντικούς ελέγχους. Το αρχείο αυτό δίνει τη δυνατότητα σε έναν έμπειρο ελεγκτή να ασκεί ποιοτικούς ελέγχους και έρευνες, καθώς και να εκτελεί εξωτερικές έρευνες, σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου και τις ισχύουσες νομικές και κανονιστικές διατάξεις.

ii. Φύλλα Εργασίας

Τα φύλλα πρέπει να είναι πλήρη και λεπτομερή και να παρέχουν μία συνολική εικόνα του ελέγχου που διενεργήθηκε. Στα φύλλα εργασία καταγράφονται τα στοιχεία και οι πληροφορίες, σχετικά το σχεδιασμό του ελεγκτικού έργου, τη φύση, την επιλογή του χρόνου και την έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών που διενεργήθηκαν, τις διαπιστώσεις του ελέγχου, καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τα αποκτηθέντα ελεγκτικά αποδεικτικά στοιχεία.

Τα φύλλα εργασίας πρέπει ο ελεγκτής να τα συντάσσει με τέτοιο τρόπο, ώστε ένας έμπειρος ελεγκτής, ο οποίος δεν έχει οποιαδήποτε σχέση με τον έλεγχο, να καθίσταται ικανός να κατανοήσει τη φύση, το χρόνο και την έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών που έχουν εκτελεστεί, καθώς και ότι αυτές είναι σύμφωνες με τα ΔΕΠ και τις ισχύουσες νομικές και κανονιστικές διατάξεις. Επίσης, να μπορεί να διαπιστώσει ποια είναι τα αποτελέσματα των ελεγκτικών διαδικασιών, καθώς και τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουν αποκτηθεί. Τα φύλλα ελέγχου πρέπει να δίνουν πληροφορίες για σημαντικά θέματα που απορρέουν από τον έλεγχο και να καταγράφονται σε αυτά τα συμπεράσματα, τα οποία έχουν εξαχθεί σχετικά με αυτά.

Η μορφή, το περιεχόμενο και η έκταση της ελεγκτικής τεκμηρίωσης των φύλλων εργασίας εξαρτάται από παράγοντες, όπως:

- Η φύση των ελεγκτικών διαδικασιών που εκτελέστηκαν.
- Οι κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν όταν εντοπίζονται σημαντικά λάθη.
- Ο βαθμός της κρίσης που απαιτείται για την εκτέλεση της εργασίας, καθώς και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του ελέγχου.
- Η σημαντικότητα των ελεγκτικών τεκμηρίων που αποκτήθηκαν.
- Η φύση και ο βαθμός των εξαιρέσεων που εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν.
- Η ανάγκη τεκμηρίωσης ενός συμπεράσματος το οποίο δεν προσδιορίζεται με ευχέρεια.
- Η ελεγκτική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να διευκρινιστεί ότι δεν είναι ούτε απαραίτητο, ούτε και, φυσικά, πρακτικά εύκολο να τεκμηριώνεται κάθε εξεταζόμενο θέμα, από τον ελεγκτή κατά την διάρκεια του ελέγχου. Ο ελεγκτής μπορεί να παρέχει και προφορικά εξηγήσεις σχετικά με την εργασία την οποία έχει εκτελέσει. Αυτό δε σημαίνει ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι πληροφορίες για να εξηγήσει ή να τεκμηριώσει την πληροφορία αυτή.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

4.1 Ιστορική Αναδρομή

Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί τον πλέον διεθνοποιημένο τομέα της οικονομίας μας. Αναπτύχθηκε με αλματώδεις ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, ανάπτυξη η οποία αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό την επίδραση της ευρωπαϊκής νομισματικής ενοποίησης και χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης. Ο τραπεζικός κλάδος αποτελεί στην Ελλάδα τον κυρίαρχο δίαυλο διοχέτευσης δανειακών κεφαλαίων στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες - επενδυτές και καταναλωτές.

Η εύρυθμη λειτουργία του, σε όρους σταθερότητας και αποτελεσματικότητας, έχει ήδη συμβάλλει και μπορεί περαιτέρω να συμβάλει στην άριστη δυνατή κατανομή των πόρων της οικονομίας και κατ' επέκταση στην ευημερία των πολιτών. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα τελεί στις μέρες μας σ' ένα κρίσιμο σταυροδρόμι στρατηγικών επιλογών οι οποίες θα επηρεάσουν το μέγεθος και την κερδοφορία, την εταιρική διάρθρωση και ταυτότητα, τον γεωγραφικό και επιχειρηματικό προσανατολισμό των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η έναρξη της τραπεζικής λειτουργίας στην Ελλάδα τοποθετείται στα μέσα του 19ου αιώνα, επί Ιωάννη Καποδιστρία, όταν το 1828 ιδρύθηκε η πρώτη ελληνική τράπεζα, υπό την επωνυμία «Εθνική Χρηματιστηριακή Τράπεζα». Η Εθνική Χρηματιστηριακή Τράπεζα λειτουργούσε με τη μορφή Κρατικής Τράπεζας, ενώ η κύρια δραστηριότητά της ήταν η έκδοση έντοκων ομολόγων έναντι των παρερχομένων προς την τράπεζα κεφαλαίων.

Οι δραστηριότητές της δεν περιλάμβαναν καμία άλλη τραπεζική συναλλαγή, ενώ δεν είχε εκδοτικό προνόμιο, το δικαίωμα δηλαδή έκδοσης τραπεζογραμματίων. Η λειτουργία της Εθνικής Χρηματιστηριακής Τράπεζας διακοπή το 1835. Ουσιαστικά η έναρξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και η άσκηση τραπεζικής πίστης τοποθετείται στο 1839, χρονιά ίδρυσης της Ιονικής Τράπεζας, ενώ τα Ιόνια Νησιά τελούσαν ακόμη υπό την Αγγλική κυριαρχία.

Η λειτουργία της Ιονικής Τράπεζας συνεχίστηκε και μετά την απελευθέρωση των Ιονίων και την προσάρτησή τους στην Ελλάδα το 1864, ενώ της παραχωρήθηκε και το εκδοτικό προνόμιο, το οποίο διατήρησε έως το 1920. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι η Ιονική Τράπεζα δεν ήταν η μόνη που την εποχή εκείνη διατηρούσε το εκδοτικό προνόμιο. Η τράπεζα Ηπείρου- Θεσσαλίας, με έτος ίδρυσης το 1881 και έχοντας ως έδρα το Βόλο και πέντε υποκαταστήματα είχε επίσης εκδοτικό προνόμιο. Επίσης και η Τράπεζα Κρήτης, η οποία ιδρύθηκε το 1889 με έδρα τα Χανιά, είχε δικαίωμα έκδοσης χαρτονομισμάτων στην Κρήτη.

Χρονολογία- σταθμός στην εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος αποτελεί το 1841, έτος ίδρυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Αποτελέσει το εναρκτήριο της καλά οργανωμένης πίστης σε μια πληθώρα τομέων της οικονομικής δραστηριότητας, διότι παράλληλα με το εκδοτικό προνόμιο που διατηρούσε, λειτουργούσε και σαν εμπορική τράπεζα, καθώς ήταν η κύρια πηγή άντλησης κεφαλαίων για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Αξίζει να αναφέρουμε και μια δεύτερη, αρκετά αξιόλογη, τράπεζα, την Τράπεζα Αθηνών, με έτος ίδρυσης το 1893. Όντας μια αμιγώς εμπορική τράπεζα, η Τράπεζα Αθηνών συνέβαλλε σημαντικά στη συμπάρσταση και ικανοποίηση των αναγκών των παραγωγικών κλάδων της χώρας μέχρι και το 1953, όταν και συγχωνεύτηκε με την Εθνική Τράπεζα. Την περίοδο μετά την απελευθέρωση κι μέχρι το 1900 ιδρύθηκε ένας σημαντικό αριθμός τραπεζών στην Ελλάδα. Οι τράπεζες αυτές λειτουργούσαν είτε με την μορφή εμπορικών τραπεζών ή πιστωτικών συνεταιρισμών ή ναυτιλιακής πίστεως ή βιομηχανικής πίστεως.

Οι περισσότερες όμως από τις τράπεζες αυτές δεν κατάφεραν να ανταπεξέλθουν τις δύσκολες συνθήκες του πολέμου του 1917, και αναγκάστηκαν να διακόψουν τις λειτουργίες τους. Οι μόνες που επιβίωσαν ήταν η Εθνική, η Ιονική, η Τράπεζα Αθηνών και η Τράπεζα Κρήτης. Στις αρχές του 20ου αιώνα σημειώθηκε μια νέα αύξηση στην ίδρυση τραπεζών. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω:

- Τράπεζα Μυτιλήνης, με έτος ίδρυσης το 1901,
- Λαϊκή Τράπεζα Δομοκού, με έτος ίδρυσης το 1902,
- Τράπεζα Ανατολής, με έτος ίδρυσης το 1904,
- Λαϊκή Τράπεζα, με έτος ίδρυσης το 1905,

- Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, με έτος ίδρυσης το 1907,
- Τράπεζα Πειραιώς, με έτος ίδρυσης το 1916 κ.ά.

Ο μεγάλος αριθμός τραπεζών που ιδρύθηκαν ήταν αποτέλεσμα των ευνοϊκών συνθηκών που επικρατούσαν στην Ελλάδα μετά την επιτυχή έκβαση των Βαλκανικών πολέμων. Καθώς ο πληθυσμός της χώρας διπλασιάστηκε, αυξήθηκαν οι ανάγκες επενδυτικής δραστηριότητας, γεγονός που, σε συνδυασμό με την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών, έκανε επιτακτική την ανάγκη εξεύρεσης κεφαλαίων και παροχής πιστωτικών διευκολύνσεων.

Σημαντική λεπτομέρεια αποτελεί το γεγονός ότι το έτος 1927 στην Ελλάδα λειτουργούσαν 38 πιστωτικά ιδρύματα, αριθμός δυσανάλογος με την πληθυσμιακή πυκνότητα της εποχής. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής έλαβαν χώρα και οι πρώτες συγχωνεύσεις τραπεζών. Ενδεικτικά αναφέρεται η συγχώνευση της Τράπεζας Αξιών με την Τράπεζα Βιομηχανίας και η συγχώνευση της Γενικής Τράπεζας Ελλάδος με την Λαϊκή Τράπεζα. Οι κρίσεις που ακολούθησαν, καθώς και ο μεγάλος αριθμός τραπεζών, ο οποίος ήταν δυσανάλογος με τις ανάγκες της αγοράς, οδήγησαν πολλές τράπεζες σε διακοπή της λειτουργίας τους, προκαλώντας έτσι σημαντικό πλήγμα στους καταθέτες.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μέχρι την εποχή εκείνη έπασχε, κυρίως λόγω της έλλειψης ενός κεντρικού οργανισμού, ο οποίος θα αποτελούσε ρυθμιστή της πίστωσης αλλά και της κυκλοφορίας του χρήματος. Η ύπαρξη περισσότερων του ενός πιστωτικών ιδρυμάτων που είχαν το εκδοτικό προνόμιο αποτελούσε τροχοπέδη στην άσκηση ελέγχου και μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής.

Επικρατούσε αναρχία ως προς την κατανομή των πιστώσεων στους διάφορους κλάδους της εθνικής οικονομίας, γεγονός που επέφερε την αδυναμία του κράτους να χαράξει μια ενιαία οικονομική πολιτική, η οποία θα ήταν ικανή να πειθαρχήσει την κατανομή των πιστώσεων βάσει ενός προδιαγεγραμμένου σχεδίου αλλά και των αναγκών της οικονομίας.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1920 (1928) ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος και διαμορφώθηκε για πρώτη φορά ένα κανονιστικό πλαίσιο για τη λειτουργία των τραπεζών. Μεταπολεμικά ο κρατικός εναγκαλισμός του τραπεζικού συστήματος υπήρξε ιδιαίτερα έντονος. Ο θεσμικός, λειτουργικός και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος άρχισαν στα μέσα της δεκαετίας του 1980.

Κατά τη διάρκεια του 1984 συνεχίστηκε η λήψη μιας σειράς μέτρων που αποσκοπούσαν στην απλοποίηση και εκλογίκευση των πιστωτικών κανόνων, στο άνοιγμα του τραπεζικού συστήματος σε νέες κατηγορίες εργασιών και πελατών, στην διευκόλυνση της πρόσβασης των μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων στην τραπεζική χρηματοδότηση, στη μεταφορά ευθύνης και πρωτοβουλίας στις τράπεζες όσον αφορά στην επιλογή των χρηματοδοτήσεών τους, στην πιο αποτελεσματική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων αλλά και στην ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Το έργο αυτό, και κυρίως η προσπάθεια για την εκλογίκευση των επιτοκίων, συνεχίστηκε και ενισχύθηκε και το 1985, στοχεύοντας στην πιο αποτελεσματική κατανομή και χρήση των αποταμιεύσεων που διοχετεύει τα τραπεζικό σύστημα στην οικονομία και στον αποτελεσματικότερο έλεγχο της ρευστότητας της οικονομίας.

Στα πλαίσια αυτά, η Τράπεζα της Ελλάδος έλαβε μια σειρά μέτρων, με κυριότερο την καθιέρωση από το Νοέμβριο του 1985 ενός γενικού κατώτατου επιτόκιου για τα βραχυπρόθεσμα δάνεια, το οποίο θα ήταν ίσο με το με το επιτόκιο καταθέσεων ταμειυτηρίου προσαυξημένο κατά μία ποσοστιαία μονάδα. Αυτό οδήγησε τα επιτόκια να διαμορφωθούν σε επίπεδα από 17-21,5%. Αιτία αυτού ήταν η ύπαρξη επιτοκίων χορηγήσεων που ήταν χαμηλότερα από το επιτόκιο καταθέσεων ταμειυτηρίου αποτελούσε ισχυρό κίνητρο για να διοχετευθούν τραπεζικές πιστώσεις είτε με τη μορφή καταθέσεων είτε τραπεζικών ομολόγων. Κατά τη διάρκεια της ίδιας χρονιάς έγιναν διάφορες αλλαγές στα επιτόκια, όπως αύξηση των επιτοκίων βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης βιοτεχνιών.

Οι αλλαγές αυτές ήταν επιβεβλημένες, καθώς ήταν αναγκαία η εξασφάλιση της ορθολογικότερης λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος, αλλά και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής για τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Επίσης, το 1985 καταργήθηκαν ή έγιναν ελαστικότεροι ορισμένοι περιορισμοί που ίσχυαν στη χρηματοδότηση του εμπορίου και των επαγγελματιών, ενώ υπήρξε μείωση των περιορισμών που αφορούσαν στη χρηματοδότηση πωλήσεων με πιστωτή.

Παρά τα μέτρα που ελήφθησαν όμως, η απελευθέρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος προχωρούσε με ιδιαίτερα βραδείς ρυθμούς, γεγονός που υπογραμμίστηκε από τον τότε Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, Δημήτρη Χαλκιά στην ετήσια έκθεσή του (1986), στην οποία σημείωνε ότι «παρά τις προσπάθειες που

έχουν γίνει και την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στα προηγούμενα τέσσερα χρόνια, το πιστωτικό σύστημα εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από ακαμψία, συγκεντρωτισμό και χαμηλή παραγωγικότητα».

Κατά τη διάρκεια του 1987 συνεχίστηκε η προσπάθεια για την απελευθέρωση των τραπεζικών επιτοκίων και την κατάργηση πολλών πιστωτικών περιορισμών ελέγχων που αντιμετώπιζαν τα τραπεζικά ιδρύματα όταν επέλεγαν τις χρηματοδοτήσεις τους. Η Τράπεζα της Ελλάδος έλαβε μια σειρά μέτρων που οδήγησαν στον περιορισμό των διοικητικά καθοριζόμενων επιτοκίων σε λίγες μόνο κατηγορίες τραπεζικών καταθέσεων και χορηγήσεων, ειδικά στο επιτόκιο των καταθέσεων ταμειυτηρίου, στα ειδικά επιτόκια χορηγήσεων μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων και στα επιτόκια ορισμένων προγραμμάτων κοινωνικής κατοικίας.

Ωστόσο, η δέσμευση υψηλών ποσοστών διαθεσίμων από τις εμπορικές τράπεζες προς χρηματοδότηση του Δημοσίου αποτελούσε τροχοπέδη στον εκσυγχρονισμό του πιστωτικού συστήματος. Μια σημαντική χρονιά για την απελευθέρωση του πιστωτικού συστήματος ήταν το 1988, όταν και ξεκίνησε η βαθμιαία μείωση των δεσμεύσεων-αποδεσμεύσεων στις τραπεζικές χορηγήσεις, μέτρο που ολοκληρώθηκε από την 1η Ιανουαρίου του 1989, με την πλήρη κατάργησή τους. Η σημαντικότητα του μέτρου αυτού έγκειται στο γεγονός ότι έδωσε τη δυνατότητα στις τράπεζες να διαφοροποιούν τα επιτόκιά τους ανάλογα με το βαθμό ρευστότητας και ασφάλειας των χορηγήσεών τους. Έτσι, οι τράπεζες ήταν σε θέση να χρηματοδοτούν όλους τους κλάδους της οικονομίας με όρους και προϋποθέσεις που καθόριζαν οι ίδιες.

Επιπλέον, του δόθηκε η δυνατότητα να ρυθμίζουν δάνεια που είχαν χορηγήσει σε πελάτες τους, με την προϋπόθεση ότι τηρούνται ορθές τραπεζικές αρχές. Έτσι δόθηκε το έναυσμα για τα πρώτα νέα τραπεζικά να κάνουν την εμφάνισή τους στην αγορά. Στη δεκαετία του 1990 το έργο της «Επιτροπής για την Αναμόρφωση και τον Εκσυγχρονισμό του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος», γνωστής ως Επιτροπής Καρατζά σηματοδότησε την έναρξη της διαδικασίας απελευθέρωσης του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και κατάργησης των διοικητικών παρεμβάσεων. Έτσι σταδιακά η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος, η επανάσταση στην τεχνολογία της πληροφορικής και των επικοινωνιών, η ραγδαία ανάπτυξη της θεσμικής διαχείρισης κεφαλαίων με την ταυτόχρονη αποδιαμεσολάβηση των τραπεζικών εργασιών, η

διεθνοποίηση κεφαλαιαγορών και τραπεζικών εργασιών, η χρηματοπιστωτική καινοτομία και η αλλαγή στο ιδιοκτησιακό καθεστώς διαμόρφωσαν το περιβάλλον λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Το 1992 ήταν μια σημαντική χρονιά, καθώς μειώθηκαν οι υποχρεώσεις τοποθετήσεων των τραπεζών σε έντοκα γραμμάτια του ελληνικού Δημοσίου. Η υποχρέωση αυτή των τραπεζικών ιδρυμάτων καταργήθηκε πλήρως το 1993. Η απόφαση αυτή σήμανε για το Δημόσιο την απώλεια της προνομιακής μεταχείρισης χρηματοδότησης του χρέους από τις εμπορικές τράπεζες, και στο εξής θα πρέπει να το χρηματοδοτεί από την αγορά, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες στις τράπεζες, τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες.

Συνοψίζοντας, μερικά από τα κυριότερα σημεία ήταν τα παρακάτω:

- Η κατάργηση της υποχρέωσης των τραπεζών να επενδύουν μέρος των διαθεσίμων τους σε έντοκα γραμμάτια
- Η κατάργηση του διοικητικά καθοριζόμενου επιτοκίου στις καταθέσεις ταμειυτηρίου
- Η κατάργηση των πιστωτικών περιορισμών, με την έννοια ότι οι τράπεζες ήταν πλέον σε θέση να χρηματοδοτήσουν όλους τους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας
- Η κατάργηση της πλειονότητας των περιορισμών σε ότι αφορά στον διοικητικό καθορισμό των επιτοκίων. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών το πλαίσιο λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων έχει υποστεί σημαντικές μεταβολές, ιδιαίτερα μάλιστα και μετά την απελευθέρωση της κίνησης των βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων το 1994.

Η κατάργηση των διοικητικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων, οι οποίες είχαν θέσει σοβαρά εμπόδια στην ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών, η άρση των συναλλαγματικών περιορισμών στις τρέχουσες συναλλαγές και την κίνηση κεφαλαίων και η προώθηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων για την περαιτέρω ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων – γενικότερα των αγορών χρήματος και κεφαλαίων-οδήγησαν:

1. Στην αύξηση του ανταγωνισμού, η οποία είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα τη βελτίωση της ποιότητας και του εύρους των υπηρεσιών που αυτές προσφέρουν στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και τη μείωση της διαφοράς μεταξύ των επιτοκίων χορηγήσεων και των επιτοκίων καταθέσεων.

2.Στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος

3.Στη διεθνοποίηση των αγορών

4.Στην εξάπλωση σύνθετων προϊόντων η χρηματοπιστωτική απελευθέρωση συνοδεύθηκε από την ολοένα και μεγαλύτερη ενοποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος με τα αντίστοιχα των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι θεσμικές εξελίξεις στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας επηρεάστηκαν καθοριστικά από τις μεταβολές στο πλαίσιο λειτουργίας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η αύξηση της διασυνοριακής κίνησης κεφαλαίων, η διεθνοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων, η εμφάνιση νέων τραπεζικών κινδύνων έθεσαν επιτακτικά την ανάγκη προσαρμογής της ελληνικής τραπεζικής πραγματικότητας στις νέες συνθήκες.

Ειδικότερα η διαδικασία χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με τη δημιουργία της ενιαίας τραπεζικής και χρηματοπιστωτικής αγοράς, επιτάχυνε αναμφίβολα τη μεταρρύθμιση των όρων λειτουργίας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Η προσαρμογή της ελληνικής τραπεζικής νομοθεσίας στην πληθώρα των κοινοτικών πράξεων έμελλε να μεταμορφώσει το τρόπο ανάληψης και άσκησης δραστηριότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα. Οι προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας (όπως για παράδειγμα ελάχιστο ιδρυτικό κεφάλαιο, έλεγχος ταυτότητας ορισμένων βασικών μετόχων, διαδικασίες εσωτερικής οργάνωσης, καθιέρωση ελάχιστων προϋποθέσεων σχετικά με την εμπειρία των βασικών διευθυντικών στελεχών κ.λπ.) εναρμονίστηκαν με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Σημαντική ήταν η ενίσχυση και η σημασία που δόθηκε στην προληπτική εποπτεία (prudential supervision) με τη θέσπιση μέτρων για τον περιορισμό των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και την ενδυνάμωση της ικανότητας κάλυψης ζημιών με ίδια κεφάλαια, οπότε και εισήχθη στην ελληνική τραπεζική εποπτεία το πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια . Την ίδια στιγμή, η εισαγωγή της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ από το 2000 δημιούργησε τη βάση για την περαιτέρω εναρμόνιση των όρων λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ. Η αμεσότερη επίδραση στο νομισματικό σύστημα των κρατών- μελών επήλθε με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών

Τραπεζών και την συνακόλουθη άσκηση μιας ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτική.

Από την 1η Ιανουαρίου 1999 το ευρώ (σε λογιστική μορφή) υιοθετήθηκε ως το εθνικό νόμισμα έντεκα κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ στις 19 Ιουνίου 2000, στο πλαίσιο της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Santa Maria da Feira, η Ελλάδα έγινε δεκτή ως το δωδέκατο μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2001, αφού θεωρήθηκε ότι πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης. Η υιοθέτηση του ευρώ οδήγησε σε μείωση των εσόδων των τραπεζών από προμήθειες σε συνάλλαγμα αλλά και σε μείωση των επιτοκίων με αποτέλεσμα το κόστος χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών να μειωθεί σημαντικά. Αυτή η εξέλιξη οδήγησε τις τράπεζες να ασχολούνται και με άλλες εργασίες και να προσφέρουν νέες υπηρεσίες.

Οι περισσότερες τράπεζες στα τέλη του 1999 είχαν δικές τους ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές εταιρίες και προσέφεραν δάνεια σε ιδιώτες και επιχειρήσεις με ελκυστικά προνόμια.

➤ Χαρακτηριστικά του Τραπεζικού Συστήματος

Η απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε συνδυασμό με την τεχνολογική πρόοδο στους τομείς της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών διευκόλυναν:

- Την εισαγωγή αρχών και μηχανισμών για την επιτήρηση των ιδρυμάτων.
- Τη διασφάλιση της ρευστότητας και της αξιοπιστίας.
- Την επάρκεια των στοιχείων του ενεργητικού.
- Την αποτελεσματικότητα της διοίκησης, του μάνατζμεντ και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα ολοκληρωνόταν όλο και περισσότερο με αυτά των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, γεγονός που βελτίωσε τις αναπτυξιακές και επενδυτικές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας και ενίσχυσε την πραγματική σύγκλιση. Σήμερα, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα υπόκειται στις νομισματικές και συναλλαγματικές πολιτικές που διεξάγονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, με ενώ οι Κεντρικές Τράπεζες των κρατών- μελών αποτελούν ουσιαστικά υποκαταστήματά της, που σκοπός τους είναι να φροντίζουν για την εφαρμογή της πολιτικής και τον έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα απέκτησε νέα δομή, με την εμφάνιση νέων, ανταγωνιστικών τραπεζών, και ένα μεγάλο κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών. Επιπλέον, ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι η κατακόρυφη χρηματιστηριακή άνοδος, η οποία αύξησε κατά πολύ τα κέρδη των τραπεζών. Πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξαγορές κατείχαν η Alpha Bank, η EFG Eurobank και η Τράπεζα Πειραιώς, σε μια προσπάθεια να αυξήσουν τα μεγέθη τους και την επιχειρηματική τους παρουσία στο νέο, απαιτητικό και ανταγωνιστικό, ευρωπαϊκό περιβάλλον

Το βασικό χαρακτηριστικό της σύγχρονης ελληνικής τραπεζικής δομής είναι η ύπαρξη όμιλων. Οι όμιλοι αυτοί διαμορφώνουν ένα σύστημα μεγάλων οργανωμένων οικονομικών συμφερόντων, καθώς αποτελούνται από εταιρίες και επιχειρήσεις που πλαισιώνουν τους μητρικούς τραπεζικούς οργανισμούς.

Οι θυγατρικές αυτές είναι ασφαλιστικές εταιρίες, εταιρίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, ανώνυμες χρηματιστηριακές εταιρίες, δηλαδή επιχειρήσεις του χρηματοοικονομικού τομέα δραστηριότητας, χωρίς αυτό να αποκλείει και την πλαισίωση των μητρικών τραπεζικών οργανισμών με επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο βιομηχανικό, εμπορικό, ξενοδοχειακό, τεχνολογικό κλάδο ή ακόμη και στον κλάδο των διανομών.

Οι επιχειρηματικοί αυτοί όμιλοι, υπό την ηγεσία των μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών, συγκεντρώνουν σήμερα σοβαρή οικονομική δύναμη, ικανή να ασκεί επιρροή στις κατευθύνσεις της χώρας και να διαμορφώνει πλαίσια πολιτικής εθνικού ενδιαφέροντος, επηρεάζοντας τις επιλογές σε επίπεδο λήψης αποφάσεων.

Παρά την αύξηση του βαθμού συγκέντρωσης που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα γενικά παραμένει ανταγωνιστικό, έχοντας χαμηλά εμπόδια εισόδου. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι το βασικό εμπόδιο εισόδου στον τραπεζικό κλάδο είναι τα πολύ υψηλά κεφάλαια που απαιτούνται για εποπτικούς λόγους. Σε επίπεδο ευρωπαϊκής αγοράς, η ελληνική τραπεζική αγορά θεωρείται τοπική, μικρή σε μέγεθος, και χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλή κερδοφορία, η οποία επιτυγχάνεται μέσω ενός εντεινόμενου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα διακρίνεται επίσης για τις τεχνολογικές του επιτυχίες και την ανάπτυξη δικτύου την οποία έχει πραγματοποιήσει. Ο αριθμός των τραπεζικών καταστημάτων και των ATM έχει αυξηθεί με ραγδαίους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο των προσαρμογών του συστήματος στα διεθνή δεδομένα. Παράλληλα, η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης, αλλά και η διεθνής παρουσία των ελληνικών τραπεζών γενικότερα προσδίδουν νέα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά στο τραπεζικό σύστημα εμπλουτίζοντας το με εξωστρέφεια, μεταλλάξεις, αλλά και κινδύνους.

Τα γενικά χαρακτηριστικά του ελληνικού τραπεζικού συστήματος προσδιορίστηκαν και από ένα ευρύ φάσμα νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων, υπηρεσιών και εργαλείων.

Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά τα χρηματοοικονομικά εργαλεία, μερικά εκ των κυριότερων είναι: τα swaps, τα futures (προθεσμιακά συμβόλαια), τα χρηματοοικονομικά δικαιώματα προαίρεσεως (options), οι ομολογίες υψηλού κινδύνου (junk bonds), οι ομολογίες δύο νομισμάτων (dual currency bonds), τα γραμμάτια κυμαινόμενου επιτοκίου (floating rate notes), τα βραχυπρόθεσμα γραμμάτια (note issuance facilities), τα οποία αντικατέστησαν τα παλαιότερα κοινοπρακτικά δάνεια, τα πιστοποιητικά καταθέσεων (CDs), τα εμπορικά ομόλογα (commercial paper), τις επιταγές αποδοχής τράπεζας (banker's acceptances) και άλλα.

Τέλος, σημειώνεται ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν παρέμεινε αδιάφορο απέναντι στις νέες μεθόδους αποτίμησης της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητάς του.

Υιοθέτησε έτσι τη διεθνώς αποδεκτή κατηγοριοποίηση της αποτελεσματικότητας, σύμφωνα με την οποία είναι δυνατόν να διακριθεί σε:

- α) αποτελεσματικότητα κλίμακας (scale efficiency),
- β) τεχνική αποτελεσματικότητα (technical efficiency),
- γ) αποτελεσματικότητα φάσματος ή σκοπού (scope efficiency) και
- δ) επιμεριστική αποτελεσματικότητα (allocative efficiency).

Παράλληλα χρησιμοποιήθηκαν παλαιότερες αλλά και νέες μέθοδοι μέτρησης της αποδοτικότητας ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων (ROA, ROE), όπως είναι η λογιστική

μέθοδος, η μέθοδος των αποτελεσματικών δεικτών κοστολογικού περιεχομένου και οι νέες μέθοδοι (DEA – data envelopment analysis)

B) Συστημικές Τράπεζες

i. Παρουσίαση συστημικών τραπεζών

Συστημική τράπεζα είναι η τράπεζα η οποία αν για παράδειγμα καταρρεύσει, τότε θα υπάρξουν συνέπειες και πχ σε άλλες τράπεζες ή και στο κράτος, κλπ.

Η συστημική τράπεζα αν πάθει κάτι, τότε οι συνέπειες της μεταδίδονται και αλλού.

Με πολύ απλά λόγια δηλαδή, αυτή που αποτελεί "γρανάζι" του συστήματος: αν σταματήσει να δουλεύει τότε θα κάνει κι άλλα "γρανάζια" να σταματήσουν να δουλεύουν.

Ο όρος συστημικός αναφέρετε στο μεταδοτικό:

ότι συμβαίνει σε κάποιον που είναι συστημικός, μεταδίδεται και αλλού, έτσι γίνεται και με τις συστημικές τράπεζες.

Οι συστημικές τράπεζες της Ελλάδος είναι, η Eurobank, η Alpha Bank, η Πειραιώς και η Εθνική.

➤ Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1841 και εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών το 1880. Με 160 και πλέον χρόνια επιτυχούς και αδιάλειπτης λειτουργίας στον οικονομικό βίο της χώρας, η Τράπεζα έχει εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο και ολοκληρωμένο όμιλο εταιρειών παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καλύπτοντας τις συνεχώς διευρυμένες ανάγκες της πελατείας της.

Το 1891 η Τράπεζα ίδρυσε την Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλίσεων «Η Εθνική» και το 1927 την Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος. Μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928, είχε το εκδοτικό προνόμιο και ήταν υπεύθυνη για την έκδοση του νομίσματος. Το 1953 συγχωνεύτηκε με την «Τράπεζα Αθηνών». Το 1998 συγχωνεύτηκε μέσω απορροφήσεως με την «Εθνική Κτηματική». Η συγχώνευση αυτή, η

οποία χρονικά συμπίπτει με την απελευθέρωση της στεγαστικής πίστης στην Ελλάδα, σηματοδοτεί τη στροφή της Τράπεζας στον τομέα της λιανικής τραπεζικής.

Το 2002 απορροφά την Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως. Από τις αρχές της νέας χιλιετίας η Εθνική Τράπεζα, με ως τότε παρουσία στα σημαντικότερα διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα (Β. Αμερική, Δυτική Ευρώπη) διαφοροποιεί τον στρατηγικό της προσανατολισμό, στρεφόμενη στις ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, στις οποίες μέχρι τότε διέθετε περιορισμένη παρουσία. Το 2000 αγοράζει τη United Bulgarian Bank και τη Stopanska Banka, στη Βουλγαρία και την Π.Γ.Δ.Μ.

Τράπεζα EFG Eurobank

Η τράπεζα EFG Eurobank ιδρύθηκε το 1924 (η ημερομηνία αναφέρεται στην Τράπεζα Αθηνών της οποίας η νομική συγχώνευση με την Eurobank EFG ολοκληρώθηκε το 1999, με απορρόφηση της τελευταίας από την πρώτη). Με τη μορφή αυτή εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αθηνών στις 14 Απριλίου του 1999, ενώ οι ημερομηνίες εισαγωγής στο Χρηματιστήριο Αθηνών της Τράπεζας Αθηνών και της Τράπεζας Εργασίας ήταν 23 Αυγούστου 1926 και 9 Ιουλίου 1926 αντίστοιχα .

Ο όμιλος Eurobank EFG, είναι ένας διεθνής τραπεζικός οργανισμός με σύνολο ενεργητικού άνω των €86,9 δισ., που απασχολεί πάνω από 23.000 άτομα και προσφέρει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του, τόσο μέσα από ένα δίκτυο άνω των 1.600 καταστημάτων και σημείων πώλησης, όσο και μέσα από εναλλακτικά δίκτυα διάθεσης.

Η EFG Eurobank Ergasias συγκαταλέγεται μεταξύ των μεγαλύτερων εισηγμένων εταιριών στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Ο Όμιλος Eurobank EFG έχει σημαντική παρουσία σε μια σειρά χωρών όπως η Ελλάδα, η Βουλγαρία, η Σερβία, η Ρουμανία, η Τουρκία, η Πολωνία, η Ουκρανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο και η Κύπρος. Στην Ελλάδα, ο όμιλος συγκαταλέγεται μεταξύ των κορυφαίων τραπεζικών ομίλων στους τομείς της καταναλωτικής πίστης, τραπεζικής μικρών καθώς και καθώς και μεγάλων επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, χρηματοπιστηριακών εργασιών και ασφαλειών ζωής.

Στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης (Νέα Ευρώπη), ο όμιλος Eurobank EFG συγκαταλέγεται μεταξύ των κορυφαίων τραπεζών σε όλες τις χώρες όπου έχει παρουσία, δηλαδή στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Σερβία. Από το 2006, ο όμιλος Eurobank EFG επέκτεινε την παρουσία του και στις τραπεζικές αγορές της Πολωνίας, της Τουρκίας, της Ουκρανίας και της Κύπρου. Στρατηγική του Ομίλου είναι να αποτελέσει την Τράπεζα πρώτης επιλογής για τους πελάτες των χωρών στις οποίες διαθέτει παρουσία και να στηρίξει υγιείς επιχειρηματικές δυνάμεις και νοικοκυριά με σκοπό να λάβουν ενεργά μέρος στην οικονομική ανάπτυξη.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, η Τράπεζα στηρίζεται στο επιτυχημένο επιχειρησιακό της μοντέλο, τη σύγχρονη οργανωτική και λειτουργική της δομή, την πελατοκεντρική της προσέγγιση, την έμφασή της στην ποιότητα και την καινοτομία, αλλά πιο σημαντικά: το υψηλό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού της.

Η Eurobank EFG κατέχει ισχυρά μερίδια αγοράς σε ολόκληρο το φάσμα των χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχει στην πελατειακή της βάση. Οι πελάτες στους οποίους απευθύνει τα προϊόντα της περιλαμβάνουν ιδιώτες, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μεγάλες επιχειρήσεις, ιδιώτες υψηλού διαθέσιμου εισοδήματος, ιδιώτες και θεσμικούς επενδυτές, το Ελληνικό δημόσιο, κ.ά.

Στα πλαίσια της στρατηγικής της επιδίωξης για την εκμετάλλευση ευκαιριών στο διεθνή τραπεζικό χώρο, και αξιοποίησης της ευρύτερης περιφέρειας της ελληνικής αγοράς, η Eurobank EFG έχει αναπτύξει δραστηριότητα στον χώρο της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης, εδραιώνοντας σταδιακά την παρουσία της στις τραπεζικές αγορές της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Σερβίας. Το 2006 ο Όμιλος υλοποίησε την οργανική είσοδό του στην τραπεζική αγορά της Πολωνίας, ενώ το 2007 εξαγόρασε μεσαίου μεγέθους τράπεζες στην Τουρκία και την Ουκρανία και εισήλθε οργανικά στην Κύπρο.

Alpha Bank Τράπεζα

Η Alpha Bank είναι μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες στην Ελλάδα. με δίκτυο άνω των 1.000 Καταστημάτων, ο Όμιλος της Alpha Bank δραστηριοποιείται και στη διεθνή τραπεζική αγορά με παρουσία στην Κύπρο, στη Ρουμανία, στη Βουλγαρία, στη

Σερβία, στην Ουκρανία, στην Αλβανία, στην Π.Γ.Δ.Μ. και στη Μεγάλη Βρετανία. Ιδρύθηκε το 1879 από τον Ιωάννη Φ. Κωστόπουλο, όταν δημιούργησε μία εμπορική επιχείρηση στην Καλαμάτα.

Το 1918 το τραπεζικό τμήμα του οίκου "Ι. Φ. Κωστοπούλου" μετονομάστηκε σε "Τράπεζα Καλαμών".

Το 1924 η έδρα της μεταφέρθηκε στην Αθήνα, και η Τράπεζα ονομάστηκε "Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως".

Το 1947 η επωνυμία άλλαξε σε "Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως", αργότερα,

Το 1972 σε "Τράπεζα Πίστεως" και τέλος το Μάρτιο του 1994 σε Alpha Τράπεζα Πίστεως.

Η Τράπεζα γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες. Πέρα από την προσφορά απλών τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων, εξελίχθηκε σε έναν ολοκληρωμένο Όμιλο παροχής οικονομικών υπηρεσιών.

Το 1999 πραγματοποιήθηκε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τραπεζής.

Στις 11 Απριλίου 2000 εγκρίθηκε η συγχώνευση της Ιονικής Τραπεζής με απορρόφηση από την Alpha Τράπεζα Πίστεως.

Η νέα διευρυμένη Τράπεζα που προέκυψε από την συγχώνευση ονομάζεται Alpha Bank. Κύριος άξονας της στρατηγικής της τράπεζας είναι η περαιτέρω ενίσχυση των εργασιών της στους δύο τομείς δραστηριοτήτων με τα μεγαλύτερα περιθώρια και τις καλύτερες προοπτικές αναπτύξεως των εργασιών, που είναι η λιανική τραπεζική στην Ελλάδα και ειδικότερα οι εργασίες προς ιδιώτες και μικρές επιχειρήσεις, καθώς και η επέκτασή της στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Το δίκτυο της τράπεζας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Ρουμανία, Σερβία, Βουλγαρία, Αλβανία, Σκόπια και Κύπρος) αριθμούσε 403 Καταστήματα στο τέλος του 2007, όσα περίπου είναι και τα Καταστήματά της στην Ελλάδα. Κύριοι άξονες της πολιτικής της Alpha Bank είναι η σταθερή επέκταση των δραστηριοτήτων στο retail banking, με έμφαση στη στεγαστική και καταναλωτική πίστη, και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και η επίτευξη υψηλού ρυθμού αναπτύξεως στους τομείς της διαχείρισης κεφαλαίων πελατών (αμοιβαία κεφάλαια, mass affluent banking, private banking), των ασφαλειών, της επενδυτικής τραπεζικής και του corporate banking.

Στόχος της Alpha Bank είναι να λειτουργήσει και να επιτύχει αύξηση των μεγεθών της και του μεριδίου αγοράς. Βασικό μέλημα είναι η μεγιστοποίηση του βαθμού ικανοποίησης των πελατών της, με την παροχή ολοκληρωμένης εξυπηρέτησης σε όλη την σειρά προϊόντων και υπηρεσιών του Ομίλου, βελτιώνοντας τους χρόνους διεκπεραίωσης των διαδικασιών και περιορίζοντας τα κόστη.

Προς την κατεύθυνση αυτή δίνεται βαρύτητα στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ηλεκτρονικής τραπεζικής και των νέων δικτύων διανομής προϊόντων και υπηρεσιών.

Σήμερα, η Alpha Bank είναι η δεύτερη σε μέγεθος Τράπεζα στην Ελλάδα.

Οι δραστηριότητές της καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των οικονομικών υπηρεσιών. Αναπτύσσει επίσης τις υπηρεσίες της και στον τομέα της ναυτιλίας και δημιουργεί νέους πολυδιάστατους λογαριασμούς καταθέσεων και σύγχρονους λογαριασμούς χορηγήσεων.

Τράπεζα Πειραιώς

Ο Όμιλος Πειραιώς αποτελεί έναν από τους πιο δυναμικούς και δραστήριους οργανισμούς της ελληνικής οικονομίας. Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916.

Για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική Τράπεζα και το 1975 πέρασε υπό κρατικό έλεγχο, όπου και παρέμεινε μέχρι το 1991.

Από το Δεκέμβριο του 1991 που ιδιωτικοποιήθηκε παρουσιάζει συνεχή και ταχεία ανάπτυξη εργασιών, μεγεθών και δραστηριοτήτων. Παράλληλα με την οργανική της ανάπτυξη, η Τράπεζα Πειραιώς υλοποίησε μία σειρά στρατηγικών κινήσεων, με σκοπό την εδραίωσή της στην εγχώρια αγορά.

Έτσι, το 1998 προχώρησε στην απορρόφηση των εργασιών της Chase Manhattan στην Ελλάδα, στην εξαγορά της Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης και της μικρής εξειδικευμένης Τράπεζας Credit Lyonnais Hellas, ενώ στις αρχές του 1999 στην απόκτηση του ελέγχου της Τράπεζας Χίου και στην απορρόφηση των εργασιών της National Westminster Bank PLC στην Ελλάδα.

Τον Ιούνιο του 2000 πραγματοποίησε την ενοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων της στην Ελλάδα, μέσω της απορρόφησης των εμπορικών Τραπεζών Μακεδονίας-Θράκης και Χίου, δημιουργώντας μία από τις τρεις μεγαλύτερες ιδιωτικές Τράπεζες στην Ελλάδα. Στις αρχές του 2002, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε τον έλεγχο της ETBA bank

ενώ η απορρόφησή της από την Τράπεζα Πειραιώς ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο 2003. Επίσης, στις αρχές του 2002 υπογράφηκε συμφωνία Στρατηγικής Συνεργασίας του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς με το διεθνή τραπεζοασφαλιστικό Όμιλο ING για την ελληνική αγορά, με έμφαση στο χώρο των τραπεζοασφαλειών, η οποία ανανεώθηκε τον Οκτώβριο 2007 για 10 έτη. Στις αρχές Ιουλίου 2009 η Τράπεζα Πειραιώς και η BNP Wealth Management προχώρησαν στη σύναψη στρατηγικής συνεργασίας στο Wealth Management.

Τέλος, στις αρχές Οκτωβρίου 2009 η Τράπεζα Πειραιώς και η Victoria A.E.E.Z., θυγατρική της Ergo International στην Ελλάδα και μέλος του γερμανικού ασφαλιστικού Ομίλου Munich Re, συμφώνησαν σε 10ετή αποκλειστική συνεργασία στον κλάδο των γενικών ασφαλειών.

Στις αρχές του 2005, ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς υλοποιώντας τη στρατηγική επέκτασής του στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Ανατολικής Μεσογείου, προχώρησε στην εξαγορά της βουλγαρικής Τράπεζας Eurobank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Bulgaria), ενισχύοντας την εκεί παρουσία του Ομίλου, ενώ το Μάρτιο 2006 ολοκληρώθηκε η συγχώνευση των καταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς στη Βουλγαρία με την Eurobank. Επίσης, το 2005, πραγματοποίησε είσοδο στη σερβική αγορά με την εξαγορά της Atlas Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Beograd), αλλά και στην αιγυπτιακή αγορά με την εξαγορά της Egyptian Commercial Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Egypt).

Τέλος, εντός του 2007, ο Όμιλος Πειραιώς διεύρυνε τη διεθνή παρουσία του στην Ουκρανία με την εξαγορά της International Commerce Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank ICB), και στην Κύπρο με την έγκριση λειτουργίας τραπεζικού ιδρύματος (Τράπεζα Πειραιώς Κύπρου) και τη συμφωνία εξαγοράς του δικτύου της Arab Bank Κύπρου. Σήμερα η Τράπεζα Πειραιώς ηγείται ενός Ομίλου επιχειρήσεων που καλύπτουν το σύνολο των εργασιών και δραστηριοτήτων του χρηματοοικονομικού τομέα στην Ελλάδα (universal bank).

Η Τράπεζα Πειραιώς διαθέτει ιδιαίτερη τεχνογνωσία στην καταναλωτική-στεγαστική πίστη και στα άλλα προϊόντα τραπεζικής ιδιωτών, στο χώρο των μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων, στην παροχή υπηρεσιών κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής, καθώς και στην αναπτυσσόμενη αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Το σύνολο αυτών των υπηρεσιών προσφέρονται τόσο μέσα από το πολύ καλά οργανωμένο δίκτυο καταστημάτων της, όσο και από το ηλεκτρονικό δίκτυο τραπεζικής της winbank.

Η τελευταία δημιουργήθηκε στις αρχές του 2000 ως η πρώτη ολοκληρωμένη υπηρεσία ηλεκτρονικής τραπεζικής στην Ελλάδα, παρέχοντας ένα πλήρες και ολοκληρωμένο σύνολο υπηρεσιών ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης. Η παρουσία του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς στο εξωτερικό εστιάζεται στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και Ανατολική Μεσόγειο, παράλληλα με παρουσία στα μεγάλα χρηματοοικονομικά κέντρα του Λονδίνου και της Νέας Υόρκης.

Συγκεκριμένα, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς δραστηριοποιείται στις Η.Π.Α. με τη Marathon Bank στη Νέα Υόρκη με δίκτυο 13 καταστημάτων, στο Ηνωμένο Βασίλειο με ένα κατάστημα της Τράπεζας Πειραιώς στο Λονδίνο, στην Αλβανία με την Tirana Bank με 52 καταστήματα, στη Ρουμανία με την Piraeus Bank Romania με 187 καταστήματα, στη Βουλγαρία με 101 καταστήματα της Piraeus Bank Bulgaria, στη Σερβία με 47 καταστήματα της Piraeus Bank Beograd, στην Ουκρανία με 54 καταστήματα της Piraeus Bank ICB, στην Κύπρο με 15 καταστήματα της Τράπεζας 73 Πειραιώς Κύπρου και, τέλος στην Αίγυπτο με την Piraeus Bank Egypt με 48 καταστήματα.

Οι αξίες στις οποίες βασίζεται η πορεία του Ομίλου και της Τράπεζας είναι ο διαρκής προσανατολισμός στην ανάπτυξη, η καινοτομία, η διοικητική ευελιξία, η συλλογικότητα, η εμπιστοσύνη στους συνεργάτες, η επίμονη προσήλωση στις ανάγκες των πελατών και στις προσδοκίες των μετόχων.

Όραμα του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς είναι η μετεξέλιξή του σε ισχυρό περιφερειακό χρηματοοικονομικό οργανισμό στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και Ανατολική Μεσόγειο και η ανάδειξη του σε κατεξοχήν τράπεζα του μεσαίου χώρου των επιχειρήσεων και ιδιωτών, διαθέτοντας αφοσιωμένο και ικανό προσωπικό και προσφέροντας υψηλές αποδόσεις στους μετόχους του.

Οι κύριοι μεσοπρόθεσμοι στόχοι του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς είναι η διατήρηση ισορροπημένης ανάπτυξης όσον αφορά τις χορηγήσεις και καταθέσεις, η επίτευξη υψηλής αποτελεσματικότητας, η διατήρηση υψηλής ποιότητας δανειακού χαρτοφυλακίου και ικανοποιητικής κεφαλαιακής επάρκειας. Βασική κατεύθυνση της πολιτικής για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του Ομίλου είναι η

αποτελεσματική διοίκηση των ανθρωπίνων πόρων, διαθέτοντας ικανά και αφοσιωμένα στελέχη με δυνατότητα να λειτουργήσουν αποτελεσματικά στο πλαίσιο της ενιαίας τραπεζικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΠΕΜΠΤΟ ΜΕΡΟΣ

5.ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

5.1 Γενικά περί εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών

Η έννοια του εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών περιλαμβάνονται η κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών και λογιστικών υπηρεσιών της, η καθιέρωση και συστηματική εφαρμογή ενός πλέγματος κανόνων, διαδικασιών, κινδύνων από λάθη ή άλλες ανωμαλίες στη διεξαγωγή των επιμέρους λειτουργιών και συναλλαγών της, την διαφύλαξη της περιουσίας της και την εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής αξιοπιστίας των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων της.

Ο εσωτερικός έλεγχος μιας τράπεζας αποσκοπεί στο να παράσχει λογικές διασφαλίστες σε ότι αφορά:

- i. Υπάρχει διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων
- ii. όλες οι οικονομικές συναλλαγές της και μόνο αυτές εισάγονται στο λογιστικό της σύστημα.
- iii. Η σύλληψη και επεξεργασία των οικονομικών συναλλαγών απ' το σύστημα γίνεται κατά σωστό τρόπο.
- iv. Οι παραγωγικοί πόροι της τράπεζας χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο απ' τα συστήματα της.
- v. Οι οικονομικές εκθέσεις (λογιστικές καταστάσεις, πληροφοριακά στοιχεία κλπ.) που παράγονται απ' το λογιστικό σύστημα.

5.2 Σύστημα εσωτερικού ελέγχου τραπεζών (στις τέσσερις συστημικές τράπεζες της Ελλάδας).

Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου αποτελούν το σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών και καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και συντελεί στη αποτελεσματική λειτουργία του. Στην συνέχεια ακολουθεί η παρουσίαση των εσωτερικών ελέγχων στις τέσσερις συστημικές τράπεζες της Ελλάδας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (γίνεται αναφορά διότι είναι ο επικεφαλής για τις συστημικές).

Με την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 προσαρμόστηκαν στις τρέχουσες συνθήκες οι αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, τόσο σε επίπεδο ιδρύματος όσο και σε επίπεδο ομίλου. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται αναλυτικά ο κατάλογος των εγγράφων που αποτελούν το θεσμικό πλαίσιο αυτής της ενότητας.

Οι βασικότερες προσαρμογές που πραγματοποιούνται αφορούν κυρίως τα εξής:

- Θεσπίζεται η υποχρέωση σύστασης ανεξάρτητης υπηρεσιακής Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να παρακολουθούνται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων, περιλαμβανομένου του λειτουργικού. Επιπλέον, ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του κάθε πιστωτικού ιδρύματος, θεσπίζεται και υποχρέωση σύστασης Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων.
- Θεσπίζεται η υποχρέωση σύστασης λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης, η οποία θα καλύπτει θέματα συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, με ιδιαίτερη αναφορά στα θέματα της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.
- Προβλέπεται η υποχρέωση του Διοικητικού Συμβουλίου να διαθέτει, συλλογικά, επαρκείς γνώσεις και εμπειρία για τις κύριες δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος.

- Ενισχύεται η σημασία της διασφάλισης της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους πελάτες, καθώς και της διαφάνειας των συναλλαγών, ως αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου.
- Καθορίζονται οι βασικές αρχές που θα ισχύουν στην περίπτωση εκχώρησης δραστηριοτήτων σε τρίτους, περιλαμβανομένων των εργασιών είσπραξης οφειλών και διαχείρισης καρτών.

Για την ομαλή εφαρμογή της Πράξης, εξουσιοδοτήθηκε η αρμόδια Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος να προβαίνει σε τεχνικές προσαρμογές για τις μικρές ιδίως τράπεζες ή τα χρηματοδοτικά ιδρύματα χωρίς να αλλοιώνονται οι βασικές αρχές και κατευθύνσεις της Πράξης.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ο Όμιλος παρακολουθεί συστηματικά την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και υλοποιεί άμεσα τις ενδεχόμενες ενέργειες που απαιτούνται για τη διαρκή αντιμετώπιση και μείωση του Λειτουργικού Κινδύνου. Παράλληλα, ο Όμιλος ελέγχει με κατάλληλους μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης, τη συνεπή εφαρμογή της υπηρεσίας του εσωτερικού ελεγκτή στις μονάδες, καθώς και την πλήρη συμμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων με τις αρχές και τους στόχους του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Βασικό μέλημα της Τράπεζας αποτελεί η ανάπτυξη και η συνεχής αναβάθμιση, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ομίλου, του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της, το οποίο αποτελεί σύνολο λεπτομερώς καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτουν σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της και συντελούν στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της.

Η Τράπεζα έχει θεσπίσει μια ισχυρή υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου για τη διαφύλαξη των περιουσιακών της στοιχείων, τη ξεχωριστή και αναλυτική τήρηση και φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων των πελατών της και τη διασφάλιση των συμφερόντων των μετόχων της.

Τα μέλη του Δ.Σ. έχουν την τελική ευθύνη για τη διατήρηση του Συστήματος, την παρακολούθηση και αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικής εφαρμογής του.

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποσκοπεί στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων που απειλούν την Τράπεζα και όχι απαραίτητα στην εξάλειψή τους.

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας υποστηρίζεται, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, από ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής Πληροφόρησης (MIS – Management Information System) και επικοινωνίας, καθώς και μηχανισμούς, οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται και αποτελούν ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου τόσο της οργανωτικής δομής και των δραστηριοτήτων της Τράπεζας όσο και του Κανονισμού.

* Υπεύθυνοι για την τήρηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου είναι οι:

Εσωτερικός Ελεγκτής

Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee)

Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου)

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK

Η Τράπεζα έχει θεσπίσει ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου που βασίζεται σε βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και έχει σχεδιαστεί για να παρέχει εύλογη διασφάλιση όσον αφορά την επίτευξη των στόχων στις ακόλουθες κατηγορίες:

- την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των εργασιών
- την αξιοπιστία και την πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων καθώς και των καταστάσεων διοικητικής πληροφόρησης
- τη συμμόρφωση με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Ο βασικός ρόλος της Γενικής Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου (ΓΔΕΕ) είναι η υποστήριξη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Επιτροπής Ελέγχου με την παροχή ανεξάρτητων και συστηματικών αξιολογήσεων της επάρκειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας όλων των επιμέρους μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου που διέπουν τη λειτουργία της Τράπεζας και των θυγατρικών της. Οι περιοχές που υπάγονται στον έλεγχο της ΓΔΕΕ περιλαμβάνουν τόσο την Τράπεζα όσο και τις θυγατρικές της στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Προκειμένου να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία της, η ΓΔΕΕ αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Ελέγχου, είναι ανεξάρτητη από μονάδες της Τράπεζας που έχουν επιχειρησιακές αρμοδιότητες ενώ για διοικητικά θέματα αναφέρεται στον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

Η μεθοδολογία που εφαρμόζει η ΓΔΕΕ είναι βασισμένη στην αξιολόγηση κινδύνων (risk based) και εξετάζει την ύπαρξη και την επάρκεια των μηχανισμών ελέγχου που απαιτούνται για την κάλυψη των αντίστοιχων κινδύνων.

Η αξιολόγηση των κινδύνων καλύπτει όλες τις μονάδες, τις λειτουργίες, τις διαδικασίες και τα πληροφορικά συστήματα της Τράπεζας και συνιστά τη βάση της εκπόνησης του πλάνου ελέγχου.

Η ΓΔΕΕ ακολουθεί το Πλαίσιο Επαγγελματικής Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA) και έχει πιστοποιηθεί για τη διενέργεια ελέγχων σύμφωνα με τα Πρότυπα του IIA.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Επιτροπή:

1. αξιολογεί το έργο, την επάρκεια και αποτελεσματικότητα της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου σύμφωνα με την ΠΔΤΕ 2577/2006.
2. Εξετάζει και εγκρίνει το πλαίσιο αρμοδιοτήτων και το ετήσιο πρόγραμμα ελέγχων της παραπάνω Διεύθυνσης για την Τράπεζα και τον Όμιλο και, εφ' όσον απαιτείται, υποβάλλει σχετικές προτάσεις προς το Διευθύνοντα Σύμβουλο ή το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ώστε η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου να διαθέτει το κύρος, τα απαραίτητα μέσα και να είναι επαρκώς ανεξάρτητη.
3. Προτείνει προς το Δ.Σ., το διορισμό και την παύση του Γενικού Επιθεωρητή της Τράπεζας και του Ομίλου. Επίσης, η Επιτροπή Ελέγχου αξιολογεί, όποτε απαιτείται, το Γενικό Επιθεωρητή και ενημερώνει σχετικά τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας.

4. Διαβουλεύεται με την Επιτροπή Αμοιβών, πριν η τελευταία εγκρίνει την αμοιβή/αποζημίωση του Γενικού Επιθεωρητή της Τράπεζας και του Ομίλου.

5. Ενημερώνεται επί του περιεχομένου των τριμηνιαίων εκθέσεων για τη δραστηριότητα της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου και τις παρουσιάζει στο Δ.Σ. μαζί με τις τυχόν παρατηρήσεις της.

6. Εξετάζει τις εκθέσεις της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου και την ανταπόκριση της Διοίκησης σε διάφορες προτάσεις και γνωστοποιεί στο Δ.Σ. τις σχετικές απόψεις της. Σχετικά με την ανταπόκριση των Μονάδων της Τράπεζας και του Ομίλου στις διορθωτικές προτάσεις της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου, η Επιτροπή Ελέγχου παρέχει οδηγίες στη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου για τη σχετική ενημέρωση της Εκτελεστικής Επιτροπής αναφορικά με τυχόν πρόσθετες απαιτούμενες ενέργειες.

7. Παρακολουθεί, μέσω της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου, τις διαδικασίες που ακολουθεί η Τράπεζα και ο Όμιλος στο πλαίσιο εφαρμογής της Πολιτικής για την πρόληψη και καταστολή των περιπτώσεων απάτης και ενημερώνει άμεσα το Δ.Σ. για τυχόν σημαντικές περιπτώσεις.

8. Συνεδριάζει με τη συμμετοχή του Γενικού Επιθεωρητή της Τράπεζας και του Ομίλου τουλάχιστον μία φορά ετησίως, χωρίς την παρουσία άλλων μελών της Διοίκησης, για τη συζήτηση θεμάτων της αρμοδιότητάς του, καθώς και προβλημάτων που, ενδεχομένως, προκύπτουν από τους εσωτερικούς ελέγχους.

α. Συστήματα εσωτερικού ελέγχου, διαχείρισης κινδύνων και κανονιστικής συμμόρφωσης.

Η Επιτροπή:

1.εξετάζει την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, διαχείρισης κινδύνων, κανονιστικής συμμόρφωσης και οικονομικών γνωστοποιήσεων της Τράπεζας και του Ομίλου και ενημερώνει σχετικά το Διοικητικό Συμβούλιο.

2.εξετάζει την ετήσια έκθεση της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου που αφορά την επάρκεια του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο.

3.εξετάζει τις εκθέσεις της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης και της Διεύθυνσης Κανονιστικής Εποπτείας Συναλλαγών, συμπεριλαμβανομένου και του προγράμματος κανονιστικής συμμόρφωσης της Τράπεζας και του Ομίλου, (ιδιαίτερα την τριμηνιαία αξιολόγηση και τις απαιτούμενες από τις κανονιστικές αρχές εκθέσεις για θέματα ξεπλύματος χρήματος, MIFID, καταπολέμησης μονοπωλίων κ.λπ.).

4. Ενημερώνεται σε τακτική βάση από τον Βοηθό Γενικό Διευθυντή Κανονιστικής Συμμόρφωσης για την εφαρμογή του προγράμματος κανονιστικής συμμόρφωσης του Ομίλου.

5. Παρακολουθεί την εφαρμογή και εξετάζει την αποτελεσματικότητα του Κώδικα Δεοντολογίας για τα ανώτατα οικονομικά στελέχη της Τράπεζας και του Ομίλου.

6. Παρακολουθεί την εφαρμογή της πολιτικής αποτροπής σύγκρουσης συμφερόντων για τα ανώτατα στελέχη της Τράπεζας.

7. Η Επιτροπή Ελέγχου, με την επιμέλεια της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης, εξετάζει συγκρούσεις συμφερόντων κατά τις συναλλαγές της Τράπεζας και των θυγατρικών της με συνδεδεμένα μέρη και υποβάλλει στο Δ.Σ. σχετικές αναφορές, αφού λάβει επαρκή πληροφόρηση σε θέματα συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων μερών.

8. Εξετάζει τις Εκθέσεις της Επιτροπής Γνωστοποιήσεων και Διαφάνειας σε σχέση με την επάρκεια του συστήματος γνωστοποιήσεων της Τράπεζας και του Ομίλου, καθώς επίσης και τα Πρακτικά των συνεδριάσεών της.

9. Υποβάλλει εισήγηση προς το Δ.Σ. για την επιλογή και το ύψος των αμοιβών των ανά τριετία επιλεγομένων ελεγκτικών οίκων προς αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας.

10. Υποβάλλει προτάσεις προς το Δ.Σ. για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί και παρακολουθεί την εφαρμογή των μέτρων που αποφασίζονται (follow up).

11. Προβαίνει σε θετική ή αρνητική δήλωση σχετικά με το εάν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας αξιολογήθηκε μέσα στην ετήσια δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης.

12. Αξιολογεί σε ετήσια βάση τον επικεφαλής των Μονάδων λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας και του Ομίλου και ενημερώνει σχετικά το Δ.Σ. της Τράπεζας.

13. Εξετάζει τυχόν σημαντικά ευρήματα που προκύπτουν από ελέγχους κανονιστικών αρχών.

ΤΡΑΠΕΖΑ Alpha Bank

Οι Επιτροπές που απαρτίζονται από Μέλη της Διοικήσεως Εκτελεστική Επιτροπή:

Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι το ανώτατο εκτελεστικό όργανο της Τραπέζης. Συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα υπό την προεδρία του Διευθύνοντος Συμβούλου. Συμμετέχουν οι Αναπληρωτές Διευθύνοντες Σύμβουλοι, οι Γενικοί Διευθυντές και ο Γραμματέας της Επιτροπής. Κατά περίπτωση συμμετέχουν και άλλα Στελέχη ή μέλη των Διοικήσεων Εταιριών του Ομίλου, αναλόγως των θεμάτων που συζητούνται.

Η Εκτελεστική Επιτροπή προβαίνει σε επισκόπηση της εγχώριας και διεθνούς οικονομίας και των εξελίξεων της αγοράς και εξετάζει θέματα επιχειρησιακού σχεδιασμού και πολιτικής. Επιπλέον η Επιτροπή μελετά θέματα που αφορούν την ανάπτυξη του Ομίλου και εισηγείται τον Κανονισμό Λειτουργίας της Τραπέζης, καθώς και τον προϋπολογισμό κάθε Τομέα. Τέλος, εισηγείται την πολιτική Ανθρώπινου Δυναμικού και τη συμμετοχή της Τραπέζης ή Εταιριών του Ομίλου σε άλλες εταιρίες.

Συμβούλιο Εργασιών:

Το Συμβούλιο Εργασιών συνέρχεται υπό την προεδρία του Διευθύνοντος Συμβούλου τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Συμμετέχουν οι Αναπληρωτές Διευθύνοντες Σύμβουλοι, οι Γενικοί Διευθυντές, οι Εντεταλμένοι Γενικοί Διευθυντές, και ο Γραμματέας του Συμβουλίου. Κατά περίπτωση συμμετέχουν και άλλα Στελέχη ή μέλη των Διοικήσεων Εταιριών του Ομίλου, αναλόγως των θεμάτων που συζητούνται. Το Συμβούλιο Εργασιών προβαίνει σε επισκόπηση της αγοράς και των κλάδων της οικονομίας, εξετάζει την πορεία των εργασιών και των νέων προϊόντων. Αποφασίζει την πολιτική για την ανάπτυξη των Δικτύων και του Ομίλου και καθορίζει την πιστωτική πολιτική. Τέλος, αποφασίζει για τη διαχείριση των διαθεσίμων, τα επιτόκια, τους όρους καταθέσεων και χορηγήσεων και το Τιμολόγιο της Τραπέζης.

Επιτροπή Διαχείρισεως Ενεργητικού – Παθητικού (ALCo):

Η Επιτροπή Διαχείρισεως Ενεργητικού-Παθητικού (ALCo) συνεδριάζει τακτικά ανά τρίμηνο, υπό την προεδρία του Διευθύνοντος Συμβούλου. Ως Μέλη συμμετέχουν οι Γενικοί Διευθυντές, οι Εντεταλμένοι Γενικοί Διευθυντές και οι Διευθυντές των Διευθύνσεων Διαχείρισεως Ενεργητικού-Παθητικού, Κινδύνων Αγοράς και Λειτουργικών Κινδύνων, Αναλύσεως και Διαχείρισεως Αποδοτικότητας, Διαχείρισεως Καταθέσεων και Επενδύσεων, Λογιστικών και Φορολογικών Θεμάτων, Οικονομικών Μελετών, Πιστωτικού Κινδύνου Wholesale Banking, Πιστωτικού Κινδύνου Λιανικής Τραπεζικής, Χρηματοοικονομικής Διαχείρισεως (Trading), Capital Management και Τραπεζικής Εποπτείας, και Financial Markets. Η Επιτροπή εξετάζει και αποφασίζει για θέματα Διαχείρισεως Διαθεσίμων και Ισολογισμού και παρακολουθεί την εξέλιξη των αποτελεσμάτων, του προϋπολογισμού, του σχεδίου χρηματοδοτήσεως, της κεφαλαιακής επάρκειας και εν γένει των χρηματοοικονομικών μεγεθών της Τραπέζης και του Ομίλου,

εγκρίνοντας σχετικές ενέργειες και πολιτικές. Επίσης, εγκρίνει την πολιτική επιτοκίων, τη δομή των επενδυτικών χαρτοφυλακίων και τα συνολικά όρια κινδύνων αγοράς, επιτοκίων και ρευστότητας.

4.3 Είδη κινδύνων στο τραπεζικό τομέα

Η διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων έχει γνωρίσει μμεγάλη ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες λόγω της αστάθειας που χαρακτηρίζει τις διεθνείς χρηματοοικονομικές αγορές. Είναι πολλοί οι παράγοντες και τα γεγονότα που διαμορφώσαν το νέο ασταθές περιβάλλον. Το σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών κατέρρευσε το 1971 οδηγώντας σε ιδιαίτερα ευμετάβλητες τιμές συναλλάγματος.

Η ενεργειακή κρίση που ξεκίνησε το 1973 και συνεχίστηκε το 1979 είχε ως αποτέλεσμα την παγίωση υψηλότερων επιπέδων πληθωρισμού και η ανάπτυξη της παγκοσμιοποίησης στη δεκαετία του '80 έφεραν συχνά σε δύσκολη θέση πολλές τράπεζες της Δύσης, οι οποίες χορηγούσαν δάνεια. Η ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών των αναπτυσσομένων χωρών στη δεκαετία του '90 συνοδεύτηκε από έντονες κρίσεις, αλλά και στις ώριμες αγορές το περιβάλλον κατέστη περισσότερο ασταθές.

Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος μπορεί να οριστεί γενικά ως η μεταβλητότητα των απροσδόκητων αποτελεσμάτων στις αγορές ομολόγων, μετοχών και δανειακών κεφαλαίων.

Οι εποπτικές αρχές κάθε χώρας οφείλουν να αντιλαμβάνονται τη φύση αυτών των κινδύνων και να ερευνούν, κατά πόσο οι εμπορικές τράπεζες, τους μετρούν και τους διαχειρίζονται με αποτελεσματικότητα. Σε μια τράπεζα ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος μπορεί να οριστεί γενικά ως η μεταβλητότητα των απροσδόκητων αποτελεσμάτων στις αγορές ομολόγων, μετοχών και δανειακών κεφαλαίων.

Σε μια τράπεζα που αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση των κερδών της, ο υπολογισμός του κινδύνου μπορεί να γίνει για το σύνολο της τράπεζας ή σε επίπεδο καταστημάτων, υπηρεσιών ή διευθύνσεων.

Ο κίνδυνος μπορεί επίσης να μετριέται σε επίπεδο διαφόρων τραπεζικών προϊόντων. Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο αντικειμενικός σκοπός της τράπεζας είναι να προσθέσει αξία στο μετοχικό της κεφάλαιο, μεγιστοποιώντας τις «προσαρμοσμένες στον κίνδυνο» αποδόσεις των μετοχών της.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, στο πλαίσιο του συνεχώς αυξανόμενου τραπεζικού ανταγωνισμού η ανάγκη σωστής διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων που αντιμετωπίζει κάθε τραπεζικός οργανισμός καθίσταται περισσότερο επιτακτική. Η κοινά αποδεκτή γενικευμένη ταξινόμηση των κινδύνων ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος γίνεται σε τέσσερις κατηγορίες τραπεζών που αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση των κερδών της, ο υπολογισμός του κινδύνου μπορεί να γίνει για το σύνολο της τράπεζας ή σε επίπεδο καταστημάτων, υπηρεσιών ή διευθύνσεων.

Ο κίνδυνος μπορεί επίσης να μετριέται σε επίπεδο διαφόρων τραπεζικών προϊόντων. Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο αντικειμενικός σκοπός της τράπεζας είναι να προσθέσει αξία στο μετοχικό της κεφάλαιο, μεγιστοποιώντας τις «προσαρμοσμένες στον κίνδυνο» αποδόσεις των μετοχών της. Βάσει αυτής της έννοιας, η τράπεζα συμπεριφέρεται όπως κάθε άλλη επιχείρηση. Ωστόσο, η κερδοφορία και η προστιθεμένη αξία εξαρτώνται σημαντικά από τη διαχείριση κινδύνων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, στο πλαίσιο του συνεχώς αυξανόμενου τραπεζικού ανταγωνισμού η ανάγκη σωστής διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων που αντιμετωπίζει κάθε τραπεζικός οργανισμός καθίσταται περισσότερο επιτακτική. Η κοινά αποδεκτή γενικευμένη ταξινόμηση των κινδύνων ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος γίνεται σε τέσσερις κατηγορίες.

- i. Το λειτουργικό κίνδυνο
- ii. Τον πιστωτικό κίνδυνο
- iii. Το χρηματοοικονομικό κίνδυνο
- iv. Τον επιχειρηματικό κίνδυνο.

Παρακάτω, θα αναλυθούν ξεχωριστά όλες τις κατηγορίες κινδύνων που έχει να αντιμετωπίσει το κάθε πιστωτικό ίδρυμα καθώς και οι συνιστώσες οι οποίες συνδέονται με τον κάθε κίνδυνο ξεχωριστά. Τέλος, θα προταθούν τρόποι αντιμετώπισης για την καλύτερη διαχείριση των κινδύνων και την εύρυθμη λειτουργία του κάθε οργανισμού.

i. Λειτουργικός κίνδυνος (operational risk)

Ως λειτουργικός κίνδυνος μπορεί να οριστεί η πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης ζημιάς που προκύπτει από την ανεπιτυχή ή την ελλιπή διαδικασία ελέγχου στο εσωτερικό της τράπεζας, οι οποίες επηρεάζονται από εσωτερικές ή εξωτερικές ενέργειες. Οι λειτουργικοί κίνδυνοι και οι απώλειες μπορούν να προκύψουν από την απάτη, τα λάθη των υπαλλήλων, την αποτυχία να τεκμηριωθούν κατάλληλα οι συναλλαγές ή να ληφθεί η κατάλληλη εσωτερική έγκριση, την αποτυχία να συμμορφωθούν με τις ρυθμιστικές απαιτήσεις και τη συμπεριφορά των επιχειρησιακών κανόνων, τις αποτυχίες εξοπλισμού, τις φυσικές καταστροφές ή την αποτυχία των εξωτερικών συστημάτων. Ο λειτουργικός κίνδυνος που οφείλεται λόγω λάθους στον ανθρώπινου παράγοντα, αναφέρεται σε ζημιές που ενδεχομένως θα προκληθούν από τους ήδη υπάρχοντες ή τους παλαιότερους τραπεζικούς υπαλλήλους. Τέτοιοι κίνδυνοι δημιουργούνται άμεσα ή έμμεσα από τη μη σωστή λειτουργία των εκλεκτικών διαδικασιών και συστημάτων του πιστωτικού ιδρύματος.

Σύμφωνα με σχετική οδηγία των ευρωπαϊκών κεντρικών τραπεζών όλα τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να αξιολογούν και να διαχειρίζονται τους λειτουργικούς κινδύνους.

Η ποιοτική αξιολόγηση και η ποσοτικοποίηση των εν λόγω κινδύνων αποτελεί κύριο μέλημα για τον υπολογισμό των κεφαλαίων που απαιτείται να παρακρατηθούν από τα πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να καλύψουν τα έξοδα του λειτουργικού κινδύνου.

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που προκύπτουν από τις δυο πρώτες προσεγγίσεις βασίζονται σε συγκεκριμένους συντελεστές, οι οποίοι προσδιορίστηκαν από τα αποτελέσματα των διερευνητικών ποσοτικών μμελετών που διενήργησε η Επιτροπή της Βασιλείας. Συγκεκριμένα, αυτές οι μέθοδοι αποτελούν γενικευμένες απεικονίσεις της τραπεζικής πραγματικότητας και όχι τους πραγματικούς λειτουργικούς κινδύνους της εκάστοτε τράπεζας.

ii. Ο πιστωτικός κίνδυνος (credit risk)

Ως πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού ιδρύματος ορίζεται ο κίνδυνος που προκύπτει από την ανεπαρκή ανταπόκριση του ιδρύματος στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων του προς τους πιστωτές του. Η ανεπαρκής αυτή ανταπόκριση του χρηματοοικονομικού ιδρύματος αφορά την καθυστερημένη αποπληρωμή των υποχρεώσεων του, ή την αποφυγή της αποπληρωμής τους.

Κάθε μια από τις περιπτώσεις αυτές μπορεί να οφείλεται είτε στην αδυναμία του χρηματοοικονομικού ιδρύματος να καλύψει τις υποχρεώσεις του (όπως χρηματοοικονομική αποτυχία ή πτώχευση) είτε στη συστηματική αποφυγή της αντιμετώπισης.

iii. Χρηματοοικονομικός κίνδυνος (Financing danger)

Η αυξημένη μεταβλητότητα των χρηματοοικονομικών αγορών καθιστά επιτακτική την ανάλυση και αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών κινδύνων στους οποίους εκτίθενται επιχειρήσεις, οργανισμοί και επενδυτές.

Παράλληλα, στο πλαίσιο ανάπτυξης ρυθμιστικών κανόνων για τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν, έχει αναπτυχθεί ένας γενικός προβληματισμός σχετικά με την κατάλληλη μμεθοδολογία ποσοτικοποίησης των κινδύνων αυτών.

Οι ζημιές που μπορούν να προκύψουν από τους κινδύνους αυτούς είναι συνάρτηση του ύψους των διακυμάνσεων και της έκθεσης στις διακυμάνσεις αυτές και στις πηγές από τις οποίες προέρχονται.

Η διαχείριση του χρηματοοικονομικού κινδύνου, αποτελεί την ίδια επιτακτική ανάγκη αντιμετώπισης όπως και όλων των άλλων κινδύνων των χρηματοοικονομικών οργανισμών, καθώς αποτελούν σημαντικούς τομείς για την εύρυθμη λειτουργία του κάθε οργανισμού και η σωστή στρατηγική διαχείρισής τους κρίνεται αναγκαία την βιωσιμότητα του.

Οι κατηγορίες που χωρίζεται ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος είναι:

1. Κίνδυνος αγοράς.
2. Κίνδυνος επιτοκίων.
3. Συναλλαγματικός κίνδυνος.
4. Κίνδυνος τιμών μετοχών.
5. Κίνδυνος τιμών εμπορευμάτων.

iv. Επιχειρηματικός κίνδυνος (Enterprising dange

Η διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου είναι ζωτικής σημασίας για μία εταιρία ανεξαρτήτως της δραστηριότητας και του μμεγέθους της καθώς η έννοια και η έκταση του κινδύνου έχουν σαφώς διευρυνθεί. Ο επιχειρηματικός κίνδυνος αποτελεί παράγοντα – κλειδί για την πρόσβαση μιας επιχείρησης σε κεφάλαια, αλλά και τη διατήρηση της καλής της φήμης στην αγορά.

Συγκεκριμένα, θεσπίστηκε από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς η υποχρέωση για τις εισηγμένες εταιρείες να έχουν οικονομικά και λειτουργικά αυτόνομο όργανο εσωτερικού ελέγχου, στο οποίο θα συμμετέχουν και μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού Συμβουλίου και το οποίο θα αναφέρεται στο Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο βασίστηκε στα πλαίσια λειτουργίας της Νέας Χρηματιστηριακής Αγοράς.

Η αναγκαιότητα ύπαρξης οργάνων εσωτερικού ελέγχου πηγάζει κατ' αρχή από το γεγονός ότι υπό τις σημερινές συνθήκες οι επιχειρήσεις εκτίθενται σε μια πληθώρα «επιχειρηματικών κινδύνων». Βέβαια, ορίζοντας τον επιχειρηματικό κίνδυνο, θα λέγαμε ότι σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικές εταιρείες.

Προκύπτει από την πιθανότητα ότι κάτι αντίξοο και αρνητικό θα συμβεί. Οι σημερινές συνθήκες απαιτούν, από τη μία πλευρά, τη συνεχή προσήλωση του επιχειρηματία ή καλύτερα του μάνατζμεντ στο «τρέξιμο της εταιρείας». Από την άλλη, οι ίδιοι οι κίνδυνοι, σαν να ήταν ζωντανοί οργανισμοί, έχουν πλέον εξελιχθεί και ο ρυθμός αυτής της εξέλιξης επιταχύνεται, ενώ μικραίνει και ο μέσος χρόνος που ένας κίνδυνος από υποδεέστερος μπορεί να καταστεί σημαντικός ως κρίσιμος για ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Απώλεια Ελέγχου (Control failure)

Μια από τις βασικές λειτουργίες της διοίκησης στον προγραμματισμό, την οργάνωση, τη στελέχωση, την επικοινωνία αλλά και σε άλλους τομείς είναι ο έλεγχος. Ο έλεγχος γενικά ορίζεται σαν η διαδικασία μέτρησης της αποτελεσματικότητας ενός οργανισμού και η σύγκριση των αποτελεσμάτων με τους στόχους που έχει θέσει το management της επιχείρησης και ανάλογα με τα προβλεπόμενα και αναμενόμενα αποτελέσματα του οργανισμού.

Ειδικότερη περίπτωση λειτουργίας του ελέγχου αποτελεί ο εσωτερικός έλεγχος. Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η αξιολόγηση της απόδοσης του management και η εφαρμογή των κανονισμών και διαδικασιών που αποβλέπουν στην καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Σύμφωνα με τους παραπάνω ορισμούς του ελέγχου, συμπεραίνουμε ότι, ο έλεγχος αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ορθής λειτουργίας ενός πιστωτικού οργανισμού.

Ο ελλιπής έλεγχος, αποτελεί το μεγαλύτερο κίνδυνο που ελλοχεύει σε κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, ο οποίος προέρχεται είτε από το εσωτερικό της τράπεζας είτε από διάφορους εξωτερικούς φορείς.

Για παράδειγμα, η αδυναμία ελέγχου των θέσεων στην αγορά, που δημιουργούνται μέσα σε μικρά εξωτερικά καταστήματα της τράπεζας. Επίσης η απώλεια ελέγχου μειώνει την αντικειμενική αξιολόγηση της επαρκούς λειτουργίας του συστήματος και καθιστά δύσκολη τη λειτουργία της τράπεζας, αφού αυξάνονται οι αρνητικές επιπτώσεις από τους αναλυθέντες επιχειρηματικούς κινδύνους.

Κίνδυνος ρευστότητας (Liquidity Risk)

Ο κίνδυνος ρευστότητας αναφέρεται σε πιθανή αδυναμία της τράπεζας να ανταποκριθεί στις ταμειακές τις υποχρεώσεις. Μπορεί να πάρει διάφορες μορφές. Συγκεκριμένα, μπορεί να προκύψει από απόσυρση ποσού καταθέσεων μεγαλύτερου του αναμενόμενου ή λόγω αδυναμίας των ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού να καλύψουν τις άμεσες υποχρεώσεις του τραπεζικού ιδρύματος.

Επίσης, ο κίνδυνος ρευστότητας συνδέεται άμεσα με τις τράπεζες, οι οποίες διαθέτουν την κατάλληλη ρευστότητα και έχουν τη δυνατότητα να αναπτυχθούν, αλλά και να αντιμετωπίσουν τυχόν δυσμενείς εξελίξεις στο οικονομικό περιβάλλον καλύτερα από εκείνες που πρέπει να προσφύγουν στις χρηματοπιστωτικές αγορές για την άντληση ρευστότητας, ιδιαίτερα μάλιστα όταν οι συνθήκες στις αγορές χρήματος είναι αρνητικές.

Με άλλα λόγια, η τράπεζα δεν μπορεί να αντλήσει τα απαραίτητα κεφάλαια είτε μέσω αύξησης κάποιων στοιχείων του παθητικού της είτε μέσω ρευστοποίησης ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού της.

Κίνδυνος επιτοκίων (Interest Rate Risk)

Ο κίνδυνος επιτοκίου προκύπτει από την αντιστοιχία των επιτοκίων τόσο στον όγκο όσο και στη διάρκεια των τίτλων, των δανείων και των υποχρεώσεων και των εκτός ισολογισμού στοιχείων της τράπεζας. Μια απροσδόκητη μμεταβολή στα επιτόκια μπορεί να επηρεάσει σοβαρά την κερδοφορία της τράπεζας καθώς και την αξία της μετοχής της

Η τράπεζα λειτουργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ των πλεονασματικών (καταθέτες) και των ελλειμματικών μονάδων (δανειζόμενοι) της οικονομίας. Συνεπώς, οι διαφορετικές ανάγκες κεφαλαίων μεταξύ των μονάδων αυτών, σε ότι αφορά τον χρονικό ορίζοντα δέσμευσης των κεφαλαίων, οδηγεί τις τράπεζες στη δημιουργία υποχρεώσεων (καταθέσεις) και απαιτήσεων (χορηγήσεις), των οποίων η χρονική διάρκεια δεν ταυτίζεται. Έτσι η τράπεζα εκτίθεται σε κίνδυνο, λόγω των συνεχόμενων μεταβολών των επιτοκίων

Ο κίνδυνος επιτοκίου έχει τρεις μορφές :

Κίνδυνος ανοιγμάτων (gap risk):

Προέρχεται από τις διαφορετικές ημερομηνίες λήξεις των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων.

Κίνδυνος χαρτοφυλακίου συναλλαγών (trading risk): Προέρχεται από τη μεταβολή της αγοραίας αξίας των τίτλων που διακρατούνται από την τράπεζα για σκοπούς διαπραγμάτευσης.

Basis risk:

Προκύπτει όταν η τράπεζα αναλαμβάνει θέσεις σε χρηματοοικονομικά μέσα, οι αποδόσεις των οποίων συνδέονται με επιτόκια αναφοράς. Η πιθανή σύνδεση θετικών και αρνητικών θέσεων με διαφορετικά επιτόκια αναφοράς οδηγεί σε ανάληψη basis risk στην περίπτωση μη ομοιόμορφης κίνησης των επιτοκίων αναφοράς και αρνητικών θέσεων με διαφορετικά επιτόκια αναφοράς οδηγεί σε ανάληψη basis risk στην περίπτωση μη ομοιόμορφης κίνησης των επιτοκίων αναφοράς.

Σύμφωνα με την οικονομική προσέγγιση, ο κίνδυνος επιτοκίων συνίσταται στην πιθανότητα να μειωθεί η καθαρή θέση του πιστωτικού ιδρύματος, δηλαδή η αξία των ιδίων κεφαλαίων του, λόγω μεταβολής του επιπέδου επιτοκίων. Σύμφωνα με την προσέγγιση των τρεχουσών εσόδων, ο κίνδυνος αποτελείται από δύο σκέλη:

1. Κίνδυνος εισοδήματος (income risk): Ο κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων (interest income risk) αφορά το βαθμό ευαισθησίας της καθαρής λογιστικής θέσης των πιστωτικών ιδρυμάτων σε μια μεταβολή των επιτοκίων. Είναι δηλαδή, η πιθανότητα να μειωθούν τα καθαρά έσοδα επιτοκίων της τράπεζας (interest income) μετά από μία απροσδόκητη μεταβολή του επιπέδου των ονομαστικών επιτοκίων.

2. Κίνδυνος επένδυσης (investment risk):

Ο κίνδυνος επενδυτικής θέσης από ανοικτές θέσεις σε διαπραγματεύσιμους χρεωστικούς τίτλους, μετοχές και παράγωγα μέσα αφορά την πιθανότητα επέλευσης ζημιών στην παρούσα αξία των στοιχείων αυτών που κατέχει ένα πιστωτικό ίδρυμα, λόγω μεταβολής των συνθηκών της αγοράς, δηλαδή λόγω μεταβολής του επιπέδου των επιτοκίων.

3. Τραπεζική Απάτη - Εσωτερικός Έλεγχος

- Τα αποτελέσματα της έρευνας για τα είδη οικονομικής απάτης έδειξαν πως τα βασικότερα είδη της τραπεζικής απάτης δύναται να θεωρηθούν είναι:
- η απάτη μέσω πιστωτικών καρτών και επιταγών,

- η απάτη υποθηκών στεγαστικών δανείων,
- η απάτη τραπεζικού λογαριασμού,
- η απάτη συναλλάγματος και
- η απάτη συναλλαγματικών.

Επιπρόσθετα οι κυριότερες αιτίες δημιουργίας τραπεζικών απατών είναι:

- η εκμετάλλευση εμπιστευτικών πληροφοριών,
- η παραβίαση της φορολογικής νομοθεσίας,
- το ξέπλυμα χρήματος και η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Οι αιτίες της τραπεζικής απάτης της έρευνας προέρχονται από την εμφάνιση ευκαιριών ως αποτέλεσμα της ύπαρξης κινδύνου. Με άλλα λόγια, όπου υπάρχει κίνδυνος, εμφανίζονται και ευκαιρίες απάτης, και ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των δραστών, ποικίλει και το είδος της απάτης. Ειδικότερα, αναφορικά με τις τράπεζες ο ερευνητής τόνισε ότι η τραπεζική απάτη δύναται να εντοπιστεί τόσο σε κατώτερα όσο και σε ανώτερα κλιμάκια ευθύνης.

Επιπρόσθετα ο μη εντοπισμός της τραπεζικής απάτης οδηγεί σε τεράστιες οικονομικές απώλειες εντός της τράπεζας, ενώ από την άλλη πλευρά ο εντοπισμός και δημοσίευση της απάτης επιφέρει ανεπανόρθωτο πλήγμα εκτός της τράπεζας(στη φήμη της τράπεζας). Με σκοπό την ελαχιστοποίηση των φαινομένων της τραπεζικής απάτης, η Τράπεζα της Ελλάδος μέσω του Π.Δ.Τ.Ε. 2438/1998 έθεσε τις γενικές αρχές και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται, έτσι ώστε τα πιστωτικά Ιδρύματα να διαθέτουν επαρκή συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

Πιο συγκεκριμένα, για την εφαρμογή αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου στις τράπεζες, οφείλουν να λειτουργούν τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, η επιτροπή ελέγχου και η μμονάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης. Ταυτόχρονα η επιτροπή ελέγχου των Πιστωτικών Ιδρυμάτων οφείλει να αξιολογεί την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, να εκτιμά το έργο της μμονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης και να γνωμοδοτεί για την επιλογή των εξωτερικών ελεγκτών.

Τέλος, η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης οφείλει να ελέγχει τακτικά τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, να διενεργεί ελέγχους για την εφαρμογή των διαδικασιών και των κανονισμών, να αξιολογεί το βαθμό εφαρμογής των διαδικασιών, να διενεργεί ειδικές έρευνες για την ποιότητα του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων και τέλος να υποβάλλει στη διοίκηση την ετήσια έκθεση για την αξιολόγηση του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας. Σε συνδυασμό με Π.Δ.Τ.Ε. 2438/1998, πολλές οδηγίες και κατευθύνσεις έχουν εκδοθεί για τους ελεγκτές, όπως η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS), η Επιτροπή Ρύθμισης Ευρωπαϊκής Ασφάλειας (CESR), το Συμβούλιο διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB). Κάποιες αποτελούν ένα πλαίσιο δράσης και ελέγχου και κάποιες αποτελούν συγκεκριμένες διαδικασίες που πρέπει να εκτελούνται κατά τον έλεγχο.

Επιπλέον πολυάριθμες εγκύκλιοι αποστέλλονται καθημερινά στους υπαλλήλους των τραπεζών με σαφείς οδηγίες, ως αποτέλεσμα των ελέγχων που έχουν διενεργηθεί, των σφαλμάτων που έχουν εντοπιστεί και των λύσεων και κατευθύνσεων που προτείνονται. Τέλος παρουσιάζονται οι ανάλογες πειθαρχικές συνέπειες για τις περιπτώσεις των εσκεμμένων απατών που ανακαλύφθηκαν. Γενικότερα, μπορεί να λεχθεί ότι μέσω των εσωτερικών ελέγχων που διενεργούνται καθημερινά επιδιώκεται την ελαχιστοποίηση των περιπτώσεων της τραπεζικής απάτης και η μέγιστη δυνατή θωράκιση του τραπεζικού συστήματος.

Δ) Αρχές και στόχοι εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά συστήματα.

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει τεκμηριωμένη και εγκεκριμένη από Δ.Σ. επιχειρηματική στρατηγική με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον ενός έτους και σαφείς στόχους, τόσο για τον όμιλο του οποίου είναι επικεφαλής, που αναφέρεται ιδίως στα ακόλουθα :

- 1) Καταγραφή ιεράρχηση των άμεσων και μελλοντικών επιχειρησιακών στόχων.
- 2) Δυνατή διάρθρωση και επαρκή τεκμηρίωση της επιχειρησιακής δραστηριότητας στο εσωτερικό και εξωτερικό ώστε να καθίσταται η κατανόηση και η δομή του πιστωτικού ιδρύματος.

- 3) Προϋπολογισμός για το είδος και τον όγκο των δραστηριοτήτων καθώς και τα προβλεπόμενα αποτελέσματα.
- 4) Τα αποδεκτά όρια και το είδος των κινδύνων που πρόκειται να αναληφθούν οι παραδοχές με βάση τις οποίες επικεντρώνεται η κάλυψη τους απ' τα ίδια κεφάλαια.

Στόχοι:

Οι στόχοι που έχουν ως βασικό στοιχείο τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι να καταφέρνουν στην διασφάλιση και θέσπιση των στοιχείων ελέγχου.

Πιο συγκεκριμένα η συνεπή υλοποίηση της επιχειρηματικής στρατηγικής με αποτελεσματικότητα και χρήση διαθέσιμων πηγών.

Επίσης η αναγνώριση και αντιμετώπιση της πάσης φύσεως κινδύνων που αντιλαμβάνονται, καθώς και την διασφάλιση της πληρότητας και αξιοπιστίας των στοιχείων που λαμβάνει μια τράπεζα.

Τέλος η θεσμική συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία του περιλαμβανόμενων των εσωτερικών κανόνων δεοντολογίας.

E) Αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά συστήματα

Η αποτελεσματικότητα για ένα σύστημα εσωτερικού καταφέρει να διασφαλίζει τη σωστή λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου.

Όλες οι δραστηριότητες και οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται να είναι κατάλληλα δομημένες έτσι ώστε όλες αυτές να είναι τεκμηριωμένες και με λεπτομερώς καταγεγραμμένες.

Επίσης θα πρέπει να είναι κατάλληλα προσαρμοσμένο προς το όγκο, το πλήθος των κινδύνων, και την δυσκολία των εργασιών του ιδρύματος.

Τέλος θα πρέπει να παρέχει συστήματα επικοινωνίας με σαφήνεια καθώς και ιεράρχηση των γραμμών επικοινωνίας οι οποίες θα επιτρέπουν την έγκαιρη ροή, αξιόπιστα πάντα πληροφορία για την υλοποίηση του έργου.

ΕΚΤΟ ΜΕΡΟΣ

6. ΓΕΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Α. Έλεγχος Καταστημάτων τραπεζών

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζει τον έλεγχο των καταστημάτων των Τραπεζών, στο οποίο οι ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές στα πλαίσια ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να ελέγχουν ορισμένα καταστήματα τραπεζών, αφού αποτελούν αποκεντρωμένες οικονομικές μονάδες με πλήρη λογιστική αυτοτέλεια.

Τα βασικότερα θέματα που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες είναι τα εξής:

α) Διαχείριση μεγάλου όγκου Διαθεσίμων.

Οι Τράπεζες διαχειρίζονται μεγάλο όγκο διαθεσίμων και συνεπώς είναι ευπρόσβλητες σε κατάχρηση και απάτη. Για την αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού, έχουν θεσπίσει αυστηρούς κανονισμούς λειτουργίας των ταμείων τους, καθώς και αποτελεσματικά συστήματα εσωτερικού ελέγχου (π.χ. καταμετρήσεις, προστασία χρηματαποστολών κ.λπ.).

β) Διενέργεια μεγάλου όγκου συναλλαγών.

Οι Τράπεζες διενεργούν σημαντικό όγκο συναλλαγών τόσο σε αριθμό όσο και σε αξία. Για την ορθή και αποτελεσματική διεκπεραίωση των εργασιών τους και την αντίστοιχη λογιστική τους παρακολούθηση, πρέπει να εφαρμόζουν τα κατάλληλα συστήματα μηχανογραφικής επεξεργασίας των δεδομένων και τα απαραίτητα λογιστικά συστήματα και παράλληλα να διαθέτουν επαρκείς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου των εργασιών αυτών.

γ) Γεωγραφική διασπορά του δικτύου Υποκαταστημάτων.

Στα πλαίσια της αναπτύξεως των εργασιών τους, οι Τράπεζες ιδρύουν Υποκαταστήματα, τα οποία πρέπει να είναι γεωγραφικά διασπαρμένα, για την καλύτερη προσέλευση πελατών.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται από την διασπορά του δικτύου Υποκαταστημάτων (π.χ. αποκέντρωση εξουσιών κ.λπ.), οι Τράπεζες πρέπει να διαθέτουν επαρκείς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου των εργασιών των Υποκαταστημάτων τους.

δ) Ανάλυση σημαντικών δεσμεύσεων.

Οι Τράπεζες παρέχουν εμπορική πίστη σε τρίτους (π.χ. χορήγηση εγγυητικών επιστολών κ.λπ.). Στις περιπτώσεις αυτές, αναλαμβάνουν σημαντικές δεσμεύσεις, χωρίς μεταβίβαση κεφαλαίων. Ειδικότερα, κατά την χορήγηση εγγυητικών επιστολών, αναλαμβάνουν τον κίνδυνο της ενδεχόμενης καταπτώσεως τους στο μέλλον.

Για την ορθή διαχείριση του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου, πρέπει να διαθέτουν επαρκείς και κατάλληλους μηχανισμούς αξιολογήσεως του κινδύνου αυτού, καθώς και αποτελεσματικές διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου προς αποφυγήν χορηγήσεως εγγυητικών επιστολών, πέραν εκείνων που εμφανίζονται στα λογιστικά βιβλία.

Βασικός σκοπός του ελέγχου των καταστημάτων είναι να ελέγχονται οι οικονομικές καταστάσεις των καταστημάτων. Για αυτόν τον λόγο στα πλαίσια του ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων των Τραπεζών, οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές πρέπει να ελέγχουν ορισμένα Καταστήματα.

Οι βασικές επιδιώξεις του ελέγχου ενός Καταστήματος Τραπέζης είναι οι εξής:

- α. Η διαπίστωση της υπάρξεως των εμφανιζομένων, στη Λογιστική του Καταστήματος, περιουσιακών στοιχείων.(π.χ. Διαθέσιμα, χορηγήσεις κ.τ.λ.).
- β. Η αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου για τις εργασίες του Καταστήματος.
- γ. Η πιστή τήρηση των εγκυκλίων οδηγιών της Διοικήσεως για την εύρυθμη λειτουργία του καταστήματος.

Προκαταρκτικές ελεγκτικές διαδικασίες

Πριν από την έναρξη του ελέγχου, ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής πρέπει να ενημερώνεται σε ορισμένα θέματα λειτουργίας του Καταστήματος. Τέτοια θέματα μπορεί να είναι:

- i. Κανονισμοί λειτουργίας του Καταστήματος.
Οι Κανονισμοί αυτοί περιγράφουν, αναλυτικά, τις διαδικασίες που πρέπει ακολουθούνται για την εκτέλεση όλων των τραπεζικών εργασιών (π.χ. καταθέσεις, χορηγήσεις, λειτουργία Ταμείου κ.λπ.).
- ii. Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής, θα πρέπει να ελέγχει τα πορίσματα ελέγχου προηγούμενων επιθεωρήσεων για την καλύτερη ενημέρωση του.
- iii. Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής, θα πρέπει να τηρεί Αρχείο Εγκυκλίων Οδηγιών έτσι ώστε να διαπιστώνει εάν είναι πλήρως ενημερωμένο για τις εγκύκλιες οδηγίες της Διοικήσεως, από τη Διεύθυνση του Καταστήματος.
- iv. δ. Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής θα πρέπει να διαπιστώνει εάν υπάρχει τυχόν αδυναμιών στη Οργάνωση και Λειτουργία του Καταστήματος.

Έλεγχος Ταμείου

Ο έλεγχος του Ταμείου πρέπει να γίνεται την πρώτη ημέρα της επισκέψεως στο Καταστήματα και πριν από την έναρξη των συναλλαγών. Ο έλεγχος αυτός περιλαμβάνει τις κατωτέρω ελεγκτικές διαδικασίες:

α.Καταμετρήσεις

- Χρηματικού αποθέματος Ταμείου.
- Χρηματικού αποθέματος της μηχανής Α.Τ.Μ. και νυκτερινού χρηματοκιβωτίου.
- Λοιπών αξιών του Ταμείου (π.χ. έντυπα γραμματίων κ.λπ.)
- Ξένων τραπεζογραμματίων.
- Γραμματίων και επιταγών εισπρακτέων, που έχουν ληφθεί ως ενέχυρο για ασφάλεια χορηγήσεων.
- Χρεογράφων τρίτων για φύλαξη ή ενέχυρο για ασφάλεια χορηγήσεων.
- Μπλοκ (καρνέ) επιταγών και λοιπών εντύπων αξίας.

β.Συμφωνία των ανωτέρω καταμετρηθεισών αξιών με αντίστοιχα λογιστικά υπόλοιπα.

γ.Επαλήθευση της ορθής κινήσεως του Ταμείου, βάσει παραστατικών στοιχείων (εγκρίσεις κ.λπ.)

δ. Διαπίστωση της τηρήσεως των διαδικασιών, που καθορίζονται στο Κανονισμό Λειτουργίας του Ταμείου, για την εύρυθμη και αποτελεσματική διεκπεραίωση των ταμειακών συναλλαγών.

ε. Διαπίστωση ότι το ημερήσιο χρηματικό απόθεμα του Ταμείου είναι εντός του εγκεκριμένου, από τη Διοίκηση της Τραπέζης, ορίου.

στ. Έλεγχος του ορθού λογιστικού χειρισμού των τυχόν ελλειμμάτων - πλεονασμάτων του Ταμείου.

ζ. Έλεγχος των ταμειακών και συμψηφιστικών εγγραφών μιας περιόδου (κατά προτίμηση της προηγούμενης ημέρας της καταμετρήσεως του ταμείου).

Ο έλεγχος αυτός πρέπει να επεκτείνεται και στην ορθότητα των εγγραφών καθώς και στην αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για τις ταμειακές συναλλαγές.

Έλεγχος καταθέσεων

Οι λογαριασμοί καταθέσεων (καταθέσεις ταμιευτήριου, όψεως, προθεσμιακός κ.λπ.) περιλαμβάνουν τις πάσης φύσεως και συνάλλαγμα καταθέσεις των πελατών της τράπεζας που υποστηρίζονται μέσω συστήματος online.

Η ομάδα των λογαριασμών των καταθέσεων συμπληρώνεται με το λογαριασμό των φόρων επί των τόκων καταθέσεων, των δεδουλευμένων τόκων (τόκοι, έσοδα) και με το λογαριασμό των πληρωτέων εξόδων από τόκους.

Με συγκεκριμένες εγκύκλιους το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να στοχεύει στην διαπίστωση ότι εμφανίζονται πιστά οι εγκύκλιοι της διοίκησης και ειδικότερα ότι οι υπάλληλοι των καταστημάτων συμμορφώνονται προς τις οδηγίες της διοίκησης και των νομισματικών αρχών ότι γίνεται ορθή λογιστικοποίηση των συναλλαγών, (κατάθεση-ανάληψη-τόκοι).

Έλεγχος λογαριασμών Χορηγήσεων

Οι χορηγήσεις του καταστήματος εμφανίζουν το μεγαλύτερο ελεγκτικό ενδιαφέρον από όλες τις άλλες τραπεζικές εργασίες, επειδή συσχετίζονται με την αξιολόγηση της αξιοπιστίας των πιστούχων, την αξιολόγηση των οικονομικών τους στοιχείων, καθώς και

με τις διασφαλίσεις που έχουν ληφθεί, ώστε τα χορηγούμενα ποσά να επιστραφούν και πάλι στο κατάστημα.

Για τον έλεγχο των χορηγήσεων πρέπει να ακολουθούνται, συνοπτικά, οι παρακάτω ελεγκτικές διαδικασίες.

α. Επιλογή δείγματος πιστούχων.

- Πιστούχοι με μεγαλύτερα υπόλοιπα οφειλών.
- Πιστούχοι με μεγαλύτερα εγκεκριμένα πιστωτικά όρια.
- Πιστούχοι που εμφανίζουν καθυστέρηση εξοφλήσεως των λογαριασμών τους.

β. Έλεγχος νομιμότητας των πιστούχων περιλαμβάνει:

- Καταστατικών πιστούχων εταιριών.
- Φ.Ε.Κ. δημοσιεύσεως του τελευταίου Δ.Σ. των πιστούχων εταιριών, που αναφέρεται και η εκπροσώπησή τους.
- Βεβαίωση του Νομικού Συμβούλου, για τυχόν μεταβολές των νομιμοποιητικών στοιχείων των πιστούχων εταιριών.
- Πιστοποιητικών εγγραφής των πιστούχων στα οικεία Επιμελητήρια (π.χ. Βιοτεχνικό Επιμελητήριο, Εμπορικό Επιμελητήριο κ.λπ.).

γ. Έλεγχος συμβάσεων πιστούχων περιλαμβάνει:

- Συσχετισμός του αναγραφόμενου, στις συμβάσεις, ποσού με το αντίστοιχο ποσό της εγκριτικής αποφάσεως για την χορήγηση.
- Συσχετισμός των αναγραφομένων, στις συμβάσεις, ατομικών στοιχείων των πιστούχων ή των εκπροσώπων τους με τα αντίστοιχα στοιχεία των νομιμοποιητικών εγγράφων και της εγκριτικής αποφάσεως για τη χορήγηση.

Έλεγχος μεσολαβητικών εργασιών

α) Εγγυητικές επιστολές (E/E):

- Διαπίστωση της τήρησης των όρων και προϋποθέσεων που καθορίζονται στις αντίστοιχες εγκριτικές αποφάσεις, για τη χορήγηση των E/E.

- Διαπίστωση της ορθής συντάξεως των Ε/Ε (π.χ. στοιχεία πελάτη, είδος εγγυήσεως κ.λπ.).
- Επαλήθευση του ορθού υπολογισμού των προμηθειών επί των Ε/Ε και της εγκαίρου εισπράξεως αυτών.
- Ακύρωση επιστρεφόμενων Ε/Ε.
- Διερεύνηση των παλαιών Ε/Ε, που δεν έχουν επιστραφεί στο Κατάστημα.
- Αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου, για τις χορηγήσεις των Ε/Ε.

β) Θυρίδες θησαυροφυλακίου:

- Διαπίστωση της ορθής καταρτίσεως των συμβάσεων ενοικίασης θυρίδων (π.χ. στοιχεία πελάτη, υπογραφές κ.τ.λ.).
- Διαπίστωση της εισπράξεως της εγγυήσεως για την ενοικίαση των θυρίδων.

γ) Κίνηση κεφαλαίων :

- Διαπίστωση της εισπράξεως της προβλεπόμενης, από το τιμολόγιο της Τραπέζης, προμήθειας και της ορθής λογιστικής παρακολουθήσεως των αγοραζόμενων επιταγών άλλων τραπεζών.
- Απογράφη αχρησιμοποίητων εντύπων επιταγών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Πρωτεύοντα ρόλο στην ανάληψη των αρμοδιοτήτων για την παροχή διοικητικής πληροφόρησης και υποστήριξης σε θέματα που απαιτείται υψηλού γνώση και κρίση, αλλά και σε θέματα διοικητικού και όχι μόνο ελέγχου καλείται η διεύθυνση εσωτερικού ελέγχου.

Όπως είδαμε οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι οι σύμβουλοι αυτοί που αφορούν την διοίκηση των τραπεζών στο το έργο τους. Διακρίνεται απ' το ήθος και το χαρακτήρα τους, την κριτική τους, καθώς και την διοικητική ικανότητα, κατάρτιση και ειλικρίνεια. Επίσης στον τρόπο λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου απαιτείται και η συμμετοχή του διευθυντή του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στα συμβούλια της τράπεζας.

Έτσι λοιπόν, ο στόχος του ελέγχου και των διαδικασιών που περιγράψαμε, είναι να δώσει τη δυνατότητα στον ελεγκτή να διαμορφώσει γνώμη αναφορικά με την ορθή παρουσίαση της οικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων της ελεγχόμενης μονάδας, όπως αυτά εμφανίζονται στις αντίστοιχες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της.

Η γνώμη αυτή θα αποτελέσει την βασική και πλέον σημαντική ενότητα της έκθεσης του ορκωτού ελεγκτή, η οποία στο σύνολό της συνιστά και το βασικότερο προϊόν του ελέγχου. Η έκθεση αυτή απευθύνεται, κατά κύριο λόγο, στους τωρινούς μετόχους επενδυτές της τράπεζας, αλλά ενδιαφέρει και τόσους άλλους τρίτους με τωρινή ή μέλλουσα σχέση όπως πιστωτές, εφορία, υπαλλήλους, άλλες τράπεζες, επενδυτές, κ.λπ.

Συμπερασματικά, ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένα σύγχρονο εργαλείο διοίκησης των τραπεζικών ιδρυμάτων με αξιολόγηση των εσωτερικών διαδικασιών για την καλύτερη δυνατή παροχή πληροφοριών προς όφελος της τράπεζας. Επίσης θα λέγαμε, ότι με την ελεγκτική στις Τράπεζες παρέχεται αξιοπιστία των στοιχείων της λογιστικής και δυνατότητα συγκρισιμότητας αυτών των στοιχείων. Διευκολύνεται έτσι η συνεννόηση μεταξύ των οικονομικών μονάδων.

Απλουστεύεται τόσο η κατάρτιση οικονομικών αναλύσεων και μελετών, όσο και ο κάθε είδους έλεγχος, που γίνεται όμως και περισσότερο αποτελεσματικός. Οι διάφοροι πιστωτική οργανισμοί ασκούν επιτυχέστερη πιστωτική πολιτική, ενώ στο φορολογικό και οικονομικό σύστημα τα στοιχεία έχουν περισσότερη βαρύτητα.

Αναλυτικότερα το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας παρουσιάζει: τις απαρχές και την εξέλιξή του στο πέρασμα των χρόνων, τα βασικά χαρακτηριστικά που το προσδιορίζουν, τη σημερινή του μορφή, που καθορίστηκε με μια πληθώρα εξαγορών και συγχωνεύσεων. Παράλληλα, και με αφορμή τις ραγδαίες εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, παρουσιάστηκε ένα σύντομο χρονικό της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης, μια συνοπτική παρουσίαση των αιτίων της καθώς και οι συνέπειες της διεθνούς αυτής κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Η δομή, η οργάνωση αλλά και η λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος διαμορφώθηκαν από μια σειρά παραγόντων, όπως το ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο στην Ελλάδα, τοις συγχωνεύσεις και οι εξαγορές που έλαβαν χώρα κατά την τελευταία εικοσαετία και την παρουσία ξένων τραπεζών στην Ελλάδα.

Οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις κυριάρχησαν στο τραπεζικό τοπίο τα τελευταία δεκαοκτώ χρόνια, και ιδιαίτερα μετά από τη συνθήκη του Μάαστριχτ, όπου και έγιναν το μέσο με το οποίο τα τραπεζικά ιδρύματα αντιμετώπισαν τον ολοένα και αυξανόμενο ανταγωνισμό. Στόχος ήταν η δημιουργία μεγάλων και ισχυρών χρηματοοικονομικών με διεθνή παρουσία, κεφαλαιακή ευρωστία και διευρυμένα δίκτυα. Έτσι λοιπόν, η κάθε τράπεζα ανάλογα με το μέγεθός της και τις εργασίες τις οποίες διεκπεραιώνει, έχει φροντίσει να εντάξει μέσα στο οργανωτικό της σχήμα ένα σύστημα ελέγχου τέτοιο, ώστε να διασφαλίζει τη σωστή λειτουργία της.

Η τράπεζα της Ελλάδος σαν φορέας υλοποίησης της Νομισματικής και Οικονομικής πολιτικής του κράτους, έχει και αυτή το δικό της σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της όμως είναι επιφορτισμένη και με τον έλεγχο των τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Γι' αυτό και στις υπηρεσίες ελέγχου της έχει ενταχθεί μία ακόμη υπηρεσία ελέγχου τραπεζών.

Αυτή η υπηρεσία έχει την υποχρέωση και την δυνατότητα να ελέγχει τη νομότυπη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και να διασφαλίζει την πιστή τήρηση των νόμων και των κανονισμών των Νομισματικών Αρχών.

Εύκολα γίνεται κατανοητό ότι η ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου στις τράπεζες αποβλέπει στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Ο δε ελεγκτικός

μηχανισμός της τράπεζας της Ελλάδος, αποβλέποντας στην υλοποίηση της οικονομικής πολιτικής συμβάλλει και αυτός στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Τέλος μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι οι τράπεζες είναι οι πρωτοπόρες στον τομέα του εσωτερικού ελέγχου και δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι εδώ και αρκετά χρόνια και άλλες μεγάλες επιχειρήσεις παραγωγικές ή εμπορικές έχουν διαπιστώσει την αναγκαιότητα ύπαρξης του εσωτερικού ελέγχου και έχουν προχωρήσει στην δημιουργία εσωτερικών ελεγκτικών διαδικασιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Meigs, Walter. B., Larsen, E.John, και Meigs, Robert F., (1984), *Ελεγκτική*, μετάφραση Διαμαντόπουλος Θ. - Ταλαρούγκας Ι., εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Δρογάλας Γ., *Εσωτερικός Έλεγχος – Εννοιολογικό πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου και συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου*, <http://www.drogalas.gr/internal-audit> (τελευταία πρόσβαση 17/5/2017).

Εθνική Τράπεζα, Κανονισμός της Επιτροπής Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΤΕ, https://www.nbg.gr/greek/the-group/corporate-governance/committees/Documents/%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A4%CE%A1%CE%9F%CE%A0%CE%97_%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%93%CE%A7%CE%9F%CE%A5_GR.pdf (τελευταία πρόσβαση 19/4/2017).

Καλαμαράκης Ν., *Εσωτερικός έλεγχος τραπεζών*. Πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Κρήτης, 2013.

Καραμάνης Κ., *Σύγχρονη Ελεγκτική – Θεωρία και πρακτική σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα*, εκδόσεις ΟΠΑ, Αθήνα 2008.

Λουμιώτης Β., *Θέματα εφαρμοσμένης λογιστικής & ελεγκτικής των τραπεζών*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη 2003.

Παναγιώτου Α.Ν., *Εσωτερικός έλεγχος και μεθοδολογία*, Αθήνα 2012 <http://panayiot.simor.ntua.gr/el/research/internal-audit> (τελευταία πρόσβαση 17/5/2017).

Παπαδάκου Θ., *Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος Ανώνυμων Εταιρειών*, εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα 2005.

Που πρέπει να επικεντρώνεται ο εσωτερικός έλεγχος <http://www.euro2day.gr/specials/topics/article/1178245/poy-prepei-na-epikentronetai-o-esoterikos-eleghos.html> (τελευταία πρόσβαση 19/4/2017).

Τράπεζα Eurobank, <https://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=1311&mid=1024&lang=gr> (τελευταία πρόσβαση 19/4/2017).

Τράπεζα Πειραιώς, Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, <http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/internal-audit-system> (τελευταία πρόσβαση 19/4/2017).

Τράπεζα της Ελλάδος, Κανόνες εποπτείας, <http://www.bankofgreece.gr/pages/el/supervision/legal/creditinstitutions/supervisionrules/control.aspx> (τελευταία πρόσβαση 19/4/2017).

Τριανταφυλλίδης Κ., Ο Εσωτερικός έλεγχος ως δίκτυ προστασίας για τις επιχειρήσεις, *Η Πατρίς*, Κρήτη 2014, <http://www.patris.gr/articles/264129?PHPSESSID=#.VpzHIPmLTIV> (τελευταία πρόσβαση 17/5/2017).